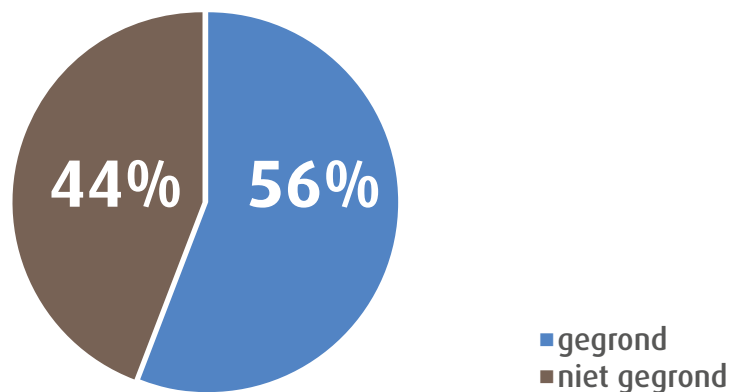

Bespreking van de klachten

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten. Zie naast de bespreking van de opmerkelijke dossiers eveneens de bespreking in het gedeelte transversale analyse.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot – Ambtshalve toekenning niet mogelijk – Latere ingangsdatum als gevolg van de aanvraag – Hoe ver strekt de informatie- en raadgevingsplicht van de administratie – Toepassing van de vroegst mogelijke ingangsdatum als gevolg van de bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen

Dossier 23861

De feiten

In de loop van de maand juli 2009 is mevrouw Ponnet 60 jaar geworden en dient zij een pensioenaanvraag in. Zij heeft een gemengde loopbaan als werknemer en zelfstandige, waarvan het grootste gedeelte zich situeert in de regeling voor werknemers. Zij leeft feitelijk gescheiden van haar echtgenoot.

De RVP kent haar op 14 september 2009 vanaf 1 augustus 2009 een persoonlijk rustpensioen als werknemer toe ten bedrage van 684,67 euro per maand. Het RSVZ

beslist op 23 september 2009 en kent een rustpensioen toe als zelfstandige ten bedrage van 107,40 euro per maand.

Na ontvangst van de beslissingen richt mevrouw Ponnet op 24 september 2009 een brief aan de RVP waarin zij onder andere een gedeelte van het pensioen van haar echtgenoot vraagt.

Op 5 oktober 2009 antwoordt de RVP dat hij vastgesteld heeft dat betrokkene en haar echtgenoot sedert 4 juli 2009 officieel¹ op een verschillend adres leven en dus feitelijk gescheiden zijn. De RVP preciseert verder dat op het ogenblik dat de echtgenoot van mevrouw Ponnet een aanvraag zou indienen tot het bekomen van zijn rustpensioen in de werknemersregeling en/of zelfstandigen, automatisch zal onderzocht worden of een deel van zijn pensioen aan haar als pensioen feitelijke scheiding kan toegekend worden.

Haar echtgenoot werkt nog en dient op dat moment bijgevolg geen pensioenaanvraag in. Mevrouw Ponnet blijft enkel haar eigen pensioen als alleenstaande genieten.

In de loop van de maand februari 2010 wordt de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand ingeschreven.

In de loop van het jaar 2012 neemt de ex-echtgenoot van mevrouw Ponnet met haar contact op. Hij is nog op zoek naar een paar gegevens uit zijn loopbaan, hij is immers zinnens zijn pensioen aan te vragen.

Op dat moment, op 16 oktober 2012 om precies te zijn, dient mevrouw Ponnet een pensioenaanvraag in om alsnog een deel van het pensioen van haar echtgenoot te krijgen.

Op 6 februari 2013 beslist de RVP om aan mevrouw Ponnet vanaf de maand volgend op haar aanvraag, en dus vanaf 1 november 2012, een totaal rustpensioen werknemer toe te kennen van 913,66 euro, waarvan 735,66 euro persoonlijke pensioenrechten. Het rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote bedraagt bijgevolg 178 euro per maand.

Op 21 april 2013 klaagt betrokkene bij de Ombudsdienst Pensioenen erover dat de RVP haar pensioen als uit de echt gescheiden echtgenote pas toegekend heeft vanaf november 2012 en niet vanaf de maand volgend op inschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand. Ondertussen had ze immers vernomen dat zij reeds vanaf het moment van de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand, mits het vervullen van de nodige formaliteiten - zijnde het indienen van een pensioenaanvraag -, een pensioen uit hoofde van de tewerkstelling van haar ex had kunnen bekomen. Ze had dit tevens op 24 september 2009 aan de RVP gevraagd.

---

¹ Volgens de inschrijving in de registers van de burgerlijke stand.

Een probleem met de pensioendienst:
betrokken en oplossingsgericht
helpen we je verder.

Hopelijk worden nog meer aanbevelingen en
suggesies door de politiek ingewilligd zodat de
pensioendiensten over vlot toepasbare en eerlijke
wetten beschikken.

TONY VAN DER STEEN
Ombudsman

Bedenkingen

De toekenning van het rustpensioen werknemer (en zelfstandige) gebeurde in de loop van de maand september 2009 en dit met terugwerkende kracht vanaf 1 augustus 2009.

De echtscheiding werd pas ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand op 10 februari 2010.

Het onderzoek naar de rechten op rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote werd terecht, in toepassing van de geldende reglementering, niet ambtshalve opgestart omdat mevrouw Ponnet pas na afsluiting van het onderzoek van haar persoonlijke pensioenrechten uit de echt gescheiden is.

De huidige wetgeving² voorziet slechts een ambtshalve onderzoek van het recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot in de volgende gevallen:

1. wanneer de uit de echt gescheiden echtgenoot op het moment van de overschrijving van de echtscheiding reeds een gedeelte van het pensioen van de andere echtgenoot genoot als feitelijk of als van tafel en bed gescheiden echtgenoot en voor zover de uit de echt gescheiden echtgenoot de pensioenleeftijd heeft bereikt op de 1ste dag van de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding;
2. wanneer uit het ambtshalve onderzoek van het recht op een persoonlijk rustpensioen blijkt dat de ex-echtgenoot een activiteit als werknemer heeft uitgeoefend.

De reglementering (KB van 21 december 1967, artikel 76, 3de lid) voorziet verder: de uit de echt gescheiden echtgenoten van een werknemer die niet hertrouwd zijn “kunnen vanaf de datum waarop zij in kennis zijn gesteld van de rechterlijke beslissing waarbij

² KB van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, Artikel 76

de echtscheiding wordt uitgesproken, een aanvraag indienen in de vormen voorzien bij (de afdelingen 2 en 3 van hoofdstuk II van) dit besluit. Voor zover het onderzoek van ambtswege niet mogelijk is heeft deze aanvraag uitwerking op de eerste dag van de maand die volgt op deze waarin de aanvraag is ingediend en ten vroegste op de eerste dag van de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.”

Op 16 oktober 2012 heeft betrokkene een officiële aanvraag van haar pensioenrechten als uit de echt gescheiden echtgenote ingediend. De RVP heeft als gevolg van deze aanvraag, haar rechten op het RPEW toegekend vanaf 1 november 2012 en dit op basis van een jaarbedrag van 2.207,30 euro.

Doch, wij vinden in het dossier een afschrift van een brief van betrokkene van 24 september 2009, die zij destijds aan de RVP toestuurde na de toekenning van haar persoonlijke pensioenrechten:

24/09/09

U/REF:.....

Mevrouw,

Op 18/09/09 heb ik een assignatie ontvangen ten bedrage van 1.369,34 euro zijnde mijn rustpensioen als werknemer voor de maanden augustus en september. Mag ik u verzoeken in de toekomst dit bedrag te storten op.....

Van de pensioenkas van de zelfstandigen heb ik nog geen schrijven of betalingen ontvangen.

Ik heb uit goede bron vernomen dat ik ook recht zou hebben op een deel van mijn man zijn pensioen zijnde vanaf 2004 tot de echtscheiding? Kan U dat eens voor mij opzoeken?

Met dank bij voorbaat,

Teneinde aan betrokkene te antwoorden heeft de RVP eerst de gegevens uit het Rijksregister nagekeken via de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid en heeft hij vastgesteld dat mevrouw Ponnet op het moment dat zij de vraag stelde zich in een toestand van feitelijke scheiding bevond.

De RVP antwoordde aan mevrouw Ponnet enkel en alleen voor wat betreft het aspect van het pensioen als feitelijk gescheiden echtgenote zoals letterlijk door betrokkene gevraagd (“een deel van mijn man zijn pensioen zijnde vanaf 2004 tot de echtscheiding”). Hij antwoordde immers aan mevrouw dat haar rechten op een pensioen als feitelijk gescheiden echtgenote automatisch zullen onderzocht worden op het ogenblik dat de echtgenoot zelf zijn pensioen zou aanvragen.

Pensioen – feitelijke scheiding

Geachte mevrouw,

Volgens de gegevens van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid leven u en uw echtgenoot feitelijk gescheiden sedert 04.07.2009. Dit wil zeggen dat u sedert die datum officieel op een verschillend adres bent ingeschreven.

Onder de voorwaarde dat u niet uit de ouderlijke macht ontzet noch veroordeeld bent om uw echtgenoot naar het leven te hebben gestaan, kan u mogelijk een deel van het rustpensioen van uw echtgenoot krijgen.

Dit is afhankelijk van uw pensioenbedragen en die van uw echtgenoot. Vermits uw echtgenoot echter nog geen rustpensioen geniet, is dit thans niet aan de orde. Zodra hij een aanvraag indient tot het bekomen van zijn rustpensioen in de werknemers-regeling en/of zelfstandigen, zal uw potentieel recht op een pensioen feitelijke scheiding automatisch door onze diensten onderzocht worden. U hoeft daartoe bijgevolg geen aanvraag in te dienen.

P.S.: Wat de beslissing betreft inzake uw eigen rustpensioen zelfstandige, zal u een kennisgeving van beslissing ontvangen van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, Koningin Fabiolalaan 116 te 9000 GENT.

Met achting,

Dit antwoord is correct. Doch er wordt in het antwoord van de RVP niet gesproken over de pensioenrechten als uit de echt gescheiden echtgenote.

Wij stellen ons de vraag of het niet beter was geweest dat de RVP eveneens informatie zou geven over wat betrokkene diende te doen om al haar pensioenrechten te vrijwaren vanaf de echtscheiding. Bijgevolg derhalve ook informatie te verschaffen over hoe betrokkene haar pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot vanaf de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand kon bekomen.

Mevrouw Ponnet ging er van uit dat er haar slechts pensioenrechten kunnen toegekend worden uit hoofde van de tewerkstelling van haar (ex)echtgenoot op het ogenblik dat hijzelf zijn rechten laat gelden. Het is te begrijpen dat betrokkene deze conclusie trekt. Zij heeft pas stappen ondernomen om het pensioen uit hoofde van zijn tewerkstelling aan te vragen op het moment dat haar ex-echtgenoot haar in kennis stelt van zijn intentie om zijn pensioen aan te vragen. Dit terwijl ze al jaren een pensioen als uit de echt gescheiden kon genieten indien ze het had aangevraagd.

Het Handvest van de sociaal verzekerde omschrijft de informatie- en raadgevingsplicht als volgt:

“Art. 3. De instellingen van sociale zekerheid zijn verplicht aan de sociaal verzekerde die daar schriftelijk om verzoekt, alle dienstige inlichtingen betreffende zijn rechten en verplichtingen te verstrekken en uit eigen beweging de sociaal verzekerde alle

bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn verzoek of het behoud van zijn rechten, (...)

Deze inlichting moet nauwkeurig en *compleet* zijn om de betrokken sociaal verzekerde toe te laten al zijn rechten en verplichtingen uit te oefenen.”

“Art. 4. Onder dezelfde voorwaarden moeten de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hun aanbelangen aan ieder sociaal verzekerde die erom verzoekt, *raad geven* in verband *met de uitoefening van zijn rechten en het vervullen van zijn plichten en verplichtingen*. (...)”

Het antwoord van de RVP van 5 oktober 2009 was correct: het verschaftte antwoord op de vraag betreffende de toekenning van het gedeelte rustpensioen als feitelijk gescheiden echtgenote.

Doch zou een bredere kijk op de vraag van betrokkene niet aangewezen geweest zijn? Artikel 3 van het Handvest spreekt immers over alle “bijkomende informatie” en bovendien wordt er gesteld dat de informatie “compleet” dient te zijn. Tevens stelt het Handvest van de sociaal verzekerde dat de socialezekerheidsinstellingen ook aan de sociaal verzekerde die erom verzoekt raad moet geven om “al zijn rechten uit te oefenen”.

Dit zou er dan toe geleid hebben dat betrokkene ook geïnformeerd zou geweest zijn over haar pensioenrechten als echtgescheiden echtgenote en de verplichting om een aanvraag in te dienen teneinde deze rechten te kunnen uitoefenen.

Wij vroegen derhalve aan de RVP om in dergelijke gevallen op een proactieve wijze te antwoorden aan de gepensioneerden. Vermits dit in casu niet gebeurd was, vroegen we tevens of het mogelijk was zich ter compensatie soepel op te stellen en de brief van 24 september 2009 te beschouwen als een effectieve aanvraag van pensioenrechten als uit de echt gescheiden echtgenote.

De RVP stuurde ons op 11 juni 2013 zijn beslissing. Hij gaat in op het bemiddelingsverzoek en kent het rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote werknemer toe met terugwerkende kracht vanaf 1 maart 2010 (de maand volgend op de datum van de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand).

Op 1 juli 2013 worden de achterstallige pensioenbedragen van 4.285,53 euro (rekening gehouden met de vermindering van het zelfstandige pensioen³) op haar rekening overgeschreven.

De mening van de Ombudsman

Wij kunnen de zeer soepele opstelling van de RVP hier enkel maar toejuichen. De ruime interpretatie van de brief van 24 september 2009 was in principe de enige mogelijkheid om aan mevrouw Ponnet met terugwerkende kracht het rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot toe te kennen.

In ons Jaarverslag 2012 hebben wij reeds, en dit naar aanleiding van gelijklopende

3 Als gevolg hiervan diende het rustpensioen zelfstandige van mevrouw Ponnet verminderd te worden. Namelijk het loopbaanjaar 1981 dat toegekend werd als uit de echt gescheiden echtgenote in de regeling voor werknemers bleek voordeliger dan het rustpensioen zelfstandige voor hetzelfde jaar. Bijgevolg diende het jaar 1981 uit de berekening van het rustpensioen zelfstandige verwijderd te worden.

klachten, de aandacht van de wetgever gevestigd op de problematiek van de automatische toekenning van het rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote. In het bijzonder hebben wij hierover een algemene aanbeveling⁴ gericht aan de wetgever om de algemene reglementen van de werknemers en de zelfstandigen te wijzigen zodat in zoveel mogelijk gevallen gewaarborgd wordt dat het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot automatisch toegekend wordt vanaf de maand volgend op de datum van de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand. Dus ook in de gevallen waarin beide echtgenoten gerechtigd zijn op een pensioen als alleenstaande op het ogenblik van de echtscheiding, een situatie die meer en meer voorkomt nu in meer en meer koppels beiden werken en derhalve beiden hun eigen pensioen zullen genieten.

De conclusie sluit naadloos aan bij het advies van de Vlaamse Adviesraad van 1 oktober 2012 waarin gesteld wordt dat heel wat ouderen niet of onvoldoende kennis hebben van hun rechten. Daarom, zo stelt het advies, dient er voor een verruiming van de automatische toekenning van rechten geopteerd te worden. Het is immers onaanvaardbaar dat gepensioneerden uit onwetendheid pensioenrechten zouden mislopen. We dienen er immers rekening mee te houden dat de pensioenwetgeving erg complex is.

De uitbreiding van de gevallen waarin het onderzoek naar pensioenrechten ambtshalve moet gebeuren zou hierin soelaas kunnen brengen net zoals op een proactieve manier omgaan met vragen om informatie en advies van een gepensioneerde. Gezien de complexiteit van de pensioenwetgeving kan van een gepensioneerde niet verwacht worden dat hij de volledige pensioenreglementering kent. De informatie- en adviesplicht van de pensioendiensten kunnen deze leemte vullen.

Tot slot sluit dit ook aan bij de zesde operationele doelstelling binnen de zesde strategische doelstelling (overheidsdiensten die voor iedereen toegankelijk zijn) uit het Federaal Plan Armoedebestrijding (FPA) die luidt:

“De federale overheidsdiensten werken elke dag aan het welzijn en de sociale zekerheid van alle burgers van ons land. Hierbij is het hun voortdurend streven te verzekeren dat elke burger toegang heeft tot de essentiële sociale diensten waarop hij of zij recht heeft. Het is een grote uitdaging om dat te realiseren. Bepaalde bevolkingsgroepen hebben nu eenmaal gemakkelijker toegang tot die diensten dan andere.

De overheidsdiensten toegankelijk maken voor alle burgers houdt dus in dat de meest kwetsbare burgers worden geïdentificeerd en dat de rechten waar zij aanspraak op kunnen maken automatisch worden toegekend.

De regering wil, overal waar dat kan, de rechten van het type sociaal tarief (onder meer voor energie, water, communicatie, NMBS) sneller automatisch toekennen aan personen die voldoen aan de voorziene voorwaarden. Ze zal de uitwisseling van informatie hierover aanmoedigen en voldoende communiceren over de sociale rechten.

Een maatregel, hoe goed ze ook is, kan pas doeltreffend zijn wanneer ze haar

---

⁴ Jaarverslag 2012, p. 38 t.e.m. 46

doelgroep bereikt. Dat gebeurt door ofwel de doelgroep te informeren, ofwel de toekenning automatisch te maken, ofwel de diensten die in contact komen met de burgers doeltreffender te maken. Het ideale is om die drie pistes te combineren.”

Wij appreciëren dan ook enorm dat de RVP de nodige inlichtingen en de nodige bijstand verleent opdat een gepensioneerde ten volle van zijn pensioenrechten kan genieten.

Pensioen vastgesteld in toepassing van de Europese verordeningen – Vereenvoudigde beslissing sedert 2011 – Minder precieze informatie (verschillende stappen in de berekening en vergelijking van de bedragen)

Dossier 23068

De feiten

In mei 2012 kent de RVP aan de heer Carlos een rustpensioen als werknemer toe vanaf 1 juni 2011.

De ingangsdatum werd vastgesteld ingevolge de aanvraag van betrokkene van maart 2011 en het feit dat hij zijn beroepsactiviteit in Spanje eind mei 2011 heeft stopgezet. Zijn pensioen bedroeg op de ingangsdatum 374,15 euro bruto per maand.

Betrokkene meent echter dat zijn Belgische pensioen veel te laag is.

De heer Carlos vraagt ons om zijn pensioendossier na te kijken en in het bijzonder de berekening ervan in toepassing van de Europese verordeningen. Betrokkene is inderdaad aan de Europese regels onderworpen omdat hij achtereenvolgens werkte in drie landen van de EU: België, Zweden en Spanje.

Bedenkingen

De berekening van het Belgische pensioen in toepassing van de Europese verordeningen moet door de RVP in drie stappen gebeuren. Hieronder lichten wij de te gebruiken werkwijze toe.

In toepassing van de Europese verordening EU nr. 883/2004 en 987/2009 genomen ten voordele van de werknemers die zich binnen de grenzen van de Europese Unie verplaatsen moeten er drie pensioenbedragen berekend worden.

1. Vooreerst wordt het nationaal pensioen berekend op basis van de tewerkstelling in België in toepassing van de Belgische wetgeving.
2. Dan wordt een theoretisch pensioen berekend op basis van de totale tewerkstelling in alle betrokken lidstaten alsof deze volledige tewerkstelling in België had plaats gehad. Het theoretisch pensioen is louter een stap in de berekening en kan in elk geval niet toegekend worden. Daarom ook spreekt men van theoretisch pensioen. Het theoretisch bedrag moet herleid worden op basis van de werkelijke tewerkstelling in België.
3. Om hiertoe te komen vermenigvuldigt men het theoretische bedrag met een breuk waarvan de teller het aantal dagen omvat van tewerkstelling in België en de noemer het totaal aantal dagen van de tewerkstelling in de verschillende

landen. Dit is het evenredig pensioen. Uiteindelijk ontvangt de gepensioneerde het meest voordelige bedrag, dit is ofwel het nationaal pensioen ofwel het evenredig pensioen. Hij kan nooit minder ontvangen dan het nationaal pensioen.

De heer Carlos heeft recht op een nationaal pensioen van 4.031,90 euro per jaar. Het theoretisch pensioen bedraagt 11.151,20 euro per jaar. De RVP heeft dit theoretisch pensioen vermenigvuldigd met een breuk $4.323/10.727$ (aantal dagen in België / aantal dagen in België en in het buitenland). Dit leidde tot het evenredig pensioen van 4.489,77 euro per jaar. Dit laatste bedrag wordt toegekend aan de heer Carlos omdat dit voordeliger is dan het nationaal pensioen.

De berekening die opgenomen is in de beslissing van 22 mei 2012 is correct en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen. De heer Carlos ontvangt waarop hij recht heeft.

Bij het nazicht van het volledige dossier stelt de Ombudsman echter vast dat wat de informatie aan betrokkene betreft de verstrekte inlichtingen niet volledig en te algemeen zijn. Hoewel de uitleg in de beslissing correct is, is deze te beknopt om aan de gepensioneerde toe te laten zijn situatie goed te begrijpen.

Enkel de berekening van het theoretisch bedrag en van het evenredig bedrag wordt in de beslissing opgenomen. Het evenredig pensioen wordt toegekend. De berekening van het nationaal pensioen ontbreekt. Nochtans moet dit bedrag vergeleken worden met het evenredig pensioen om het uiteindelijk toe te kennen bedrag te bepalen.

De RVP geeft als verklaring dat sedert de invoering van het programma "Theseos" in september 2011 de beslissing die aan betrokkenen wordt verstuurd vereenvoudigd werd. De ervaring van de RVP leerde hem dat de betrokken gepensioneerden de hen toegestuurde beslissing ofwel niet begrepen ofwel meteen bijkomende informatie vroegen omdat de beslissing te veel bladzijden omvatte en betrokkenen deze niet allemaal doornamen. De RVP meldt dat wanneer de Europese verordeningen moeten toegepast worden (dit geldt ook in het geval van de toepassing van de bilaterale verdragen) in de beslissing enkel nog de berekening van het werkelijk betaalde pensioen wordt opgenomen (dus ofwel het nationaal pensioen ofwel het evenredig pensioen).

De volledige berekening (met de drie stappen: het nationaal, het theoretisch en het evenredig pensioen) bestaat nog wel in het dossier (in de workflow onder de rubriek berekening) maar wordt niet meer aan betrokkenen meegedeeld. De gepensioneerden kunnen deze enkel bekomen op uitdrukkelijke vraag.

De heer Carlos is niet ingelicht over de berekening van het nationaal pensioen omdat de RVP deze informatie onnuttig achtte. Dit bedrag wordt hem immers toch niet toegekend omdat het minder voordelig is dan het bedrag van het evenredig pensioen.

Noch in de documenten die hij in mei 2012 heeft ontvangen, noch in de latere informatie die hem in september 2012 werd bezorgd werd de berekening van het nationaal pensioen aan betrokkene bezorgd. Bovendien blijkt uit de tekst van de inlichtingen die hem werden bezorgd niet duidelijk dat het theoretisch pensioen nooit kan betaald

worden maar slechts een berekeningselement vormt.

De mening van de Ombudsman

De gepensioneerden wiens Belgisch pensioen vastgesteld wordt in toepassing van de Europese verordeningen of de bilaterale overeenkomsten worden geconfronteerd met een ingewikkelde berekening. Dit vraagt van hen reeds een bijzondere inspanning om alles te begrijpen.

Vóór september 2011 stuurde de RVP in deze gevallen steeds een volledige berekening (nationaal, theoretisch en evenredig pensioen). Dit gaf beslissingen van zo'n 20 bladzijden. De belangrijkste informatie werd evenwel op de eerste bladzijde samengevat.

Vanaf september 2011 werd de beslissing vereenvoudigd en telt deze nog zo'n 10 bladzijden. Deze vereenvoudiging leidt volgens ons niet tot een beter begrip. De RVP vermeldt immers enkel de berekening van het nationaal pensioen ofwel deze van het theoretisch en evenredig pensioen naargelang het ene of het andere het meest voordelig is. De berekening van de drie pensioenen wordt niet meer meegedeeld.

Hierdoor kan de gepensioneerde geen vergelijking meer maken tussen het nationaal en het evenredig pensioen. Hij moet aannemen dat wat de RVP hem als meest voordelige berekening bezorgt ook werkelijk de meest voordelige berekening is. Wenst de gepensioneerde toch de bedragen te vergelijken dan moet hij de volledige berekening uitdrukkelijk aan de RVP vragen.

Echter, nergens in de stukken die de gepensioneerde krijgt toegestuurd wordt vermeld dat deze mogelijkheid tot consultatie of tot bijkomende informatie bestaat.

Wij zijn voorstander van een vereenvoudiging van de informatie die de pensioendiensten aan de gepensioneerden bezorgen. Zeker wanneer de inlichtingen zeer complex zijn voor niet specialisten. In dat geval moet er wel vermeld worden dat de verstrekte informatie niet volledig is en waar bijkomende informatie kan worden bekomen of teruggevonden.

Hierover ondervraagd heeft de RVP ons meegedeeld dat hij zich kan aansluiten bij ons argument dat in geval er slechts gedeeltelijke informatie wordt verstrekt in de pensioenbeslissing aan de gepensioneerde duidelijk moet gemeld worden op welke wijze hij de volledige inlichtingen kan bekomen. De RVP is akkoord om de tekst van zijn beslissingen aan te passen.

Deze aanpassing vergt niet alleen dat de beslissing herschreven wordt maar ook de creatie van een PDF document waarin op een verstaanbare wijze de volledige berekening wordt uiteengezet. Daar deze wijzigingen door de RVP niet als prioritair beschouwd worden - inderdaad de RVP werkt momenteel aan de verdere ontwikkeling van Theseos en aan de realisatie van de pensioenmotor⁵ - zal deze wijziging pas na 2014 kunnen worden uitgevoerd.

5 De «Pensioenmotor»: dit samenwerkingsproject tussen de 3 pensioeninstellingen (RSVZ, RVP en PDOS) geeft de burger in de toekomst één aanspreekpunt om zijn pensioen online te berekenen. Of hij nu werknemer, ambtenaar of zelfstandige is.

In de pensioenraming geen gelijkstelling verleend voor een welbepaalde periode van werkloosheid – Deeltijdse werknemer die geniet van het bij de werkloosheidsreglementering voorziene statuut “behoud van rechten” – De bijzondere situatie van een uitwonende dienstbode die minder dan 24u/week in dienst is – Akkoord van de RVP om gelijkstelling te verlenen in alle gelijkaardige situaties

Dossier 22812

De feiten

In de loop van het jaar 2010 ontvangt mevrouw Bossier van de RVP een pensioenraming. Zij geeft gevolg aan de bijgevoegde vraag om de ontbrekende gegevens in verband met haar beroepsloopbaan aan te vullen.

Na een aantal aanvullingen ontvangt zij van de Rijksdienst in augustus 2012 een definitieve raming van haar pensioen. Zij meent dat ook deze raming niet correct is.

Mevrouw Bossier werkte contractueel bij de gemeente van haar woonplaats. Dit contract liep tot 30 november 1993 en de laatste maanden werkte zij deeltijds.

Zij heeft ook een bepaalde periode, namelijk van 7 september 1993 tot eind 2003, gewerkt als dienstbode en dit 14 uur per week. Vanaf december 1993 ontving zij bijkomend een werkloosheidsuitkering (inkomensgarantie-uitkering) van de RVA.

Uit de haar toegezonden definitieve raming blijkt dat voor de pensioenberekening alle dagen werkloosheid tot en met het jaar 1993 in aanmerking worden genomen. Verder blijkt dat een dienstbetrekking als dienstbode niet aanzien wordt als een tewerkstelling (er zijn geen pensioenbijdragen betaald) en dat deze dan ook als dusdanig geen pensioenrechten oplevert. Vanaf 1994 wordt de periode werkloosheid niet meer gelijkgesteld door de RVP.

Bovendien stelt zij vast dat de genoten werkloosheidsuitkeringen tijdens die bepaalde periode ook geen gelijkstelling voor de pensioenberekening opleveren. Dit tart alle verbeelding van mevrouw Bossier: “was ik maar nooit gaan werken, dan had ik de volledige werkloosheidsvergoeding ontvangen voor die periode en dan had ik bovendien al die jaren bij mijn pensioenberekening bijgekregen”.

De medewerkers van de RVP, dienst loopbaanbeheer en dienst ramingen, kunnen haar evenwel niet verder helpen. Mevrouw Bossier vraagt hulp aan de Ombudsdienst Pensioenen.

De RVP voerde oorspronkelijk aan dat er helemaal geen gelijkstelling kon verleend worden omdat aan de formele reglementaire beschrijving van de gelijkstelling niet voldaan was. Een van RSZ-bijdragen vrijgestelde deeltijdse dienstbode kan niet als deeltijds werknemer beschouwd worden.

Conclusie

De RVP beseft evenwel dat deze door hem ingenomen strikt juridische stellingname meestal sociaal minderbegoeden zal treffen. Het gaat immers zoals in casu, over mensen die wel degelijk een werkloosheidsuitkering verkregen (MIGU⁶) om hun onvolledige inkomen uit arbeid als dienstbode aan te vullen.

De RVP heeft als gevolg van onze bemiddeling zijn standpunt aangepast. Hij zal in de toekomst gelijkstelling verlenen voor het aantal uitkeringsdagen, op voorwaarde dat:

- Het gaat om een dienstbode die niet onderworpen was aan de Sociale Zekerheid;
- Die, als gerechtigde op MIGU, voor de bewuste periode effectief werkloosheid heeft genoten;
- Er voor dezelfde periode geen pensioenrechten worden geopend in een andere regeling.

Mevrouw Bossier krijgt een nieuwe raming waarin de dagen werkloosheid worden opgenomen.

Het standpunt van de RVP lijkt ons billijk in die zin dat ten minste de dagen werkloosheid in aanmerking komen voor de pensioenberekening van mevrouw Bossier en andere toekomstig gepensioneerden die zich in dezelfde situatie bevinden. Dit is niet alleen belangrijk voor de pensioenberekening op zich⁷ doch ook om aan de voorwaarden te voldoen om eventueel het vervroegd pensioen te kunnen opnemen.

Inkomensgarantie voor Ouderen – Invloed van een referentieadres op het bedrag van de uitkering

Dossier 22980

De feiten

De heer Baert geniet naast zijn persoonlijk rustpensioen als werknemer en als zelfstandige eveneens een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO). Deze IGO wordt berekend op basis van het verhoogd basisbedrag aangezien hij reeds meer dan twintig jaar feitelijk gescheiden⁸ leeft van zijn echtgenote.

In het najaar van 2011 werd het referentieadres van zijn echtgenote bij het OCMW geschrapt en dreigde zij haar pensioenrechten te verliezen aangezien zij over geen verblijfplaats meer zou beschikken.

De dochter van de heer en mevrouw Baert (die tevens eigenaar is van de woning

---

⁶ Met Inkomens Garantie Uitkering

⁷ om aan de voorwaarden te voldoen van het gewaarborgd minimum jaarrecht en het gewaarborgd minimumpensioen

⁸ Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 74:

Feitelijke scheiding is de toestand die ontstaat wanneer:

- a) de echtgenoten onderscheiden hoofdverblijfplaatsen hebben (deze worden vastgesteld aan de hand van de inschrijvingen in de bevolkingsregisters)
- b) bij ontstentenis van een afzonderlijke inschrijving in de bevolkingsregisters, wanneer één van de echtgenoten in de gevangenis is opgesloten, in een gesticht ter bescherming van de maatschappij of een bedelaarskolonie is opgenomen of het voorwerp heeft uitgemaakt van een beschermingsmaatregel, bedoeld in artikel 2 van de Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

waar de heer Baert verblijft) besloot haar moeder op het adres van de heer Baert, in samenspraak met hem, te laten inschrijven als een referentieadres. Hierdoor beschikte mevrouw Baert over een verblijfplaats en waren haar problemen inzake de betaling van het pensioen opgelost.

Tot zijn verwondering ontving de heer Baert een nieuwe beslissing van de RVP waarbij de hem toegekende Inkomensgarantie voor Ouderen met terugwerkende kracht tot 1 juni 2012 werd verlaagd aangezien hij opnieuw samenwoonde met zijn echtgenote.

De RVP oordeelde immers dat hij vanaf 1 juni 2012 slechts aanspraak kon maken op het basisbedrag voor een samenwonende en dat er eveneens rekening moest worden gehouden met de inkomsten van zijn vrouw.

Naast de vermindering voor de toekomst van zijn IGO werd hem eveneens een schuld betekend.

Ondanks een telefonisch en een schriftelijk contact van de heer Baert met de Rijksdienst voor Pensioenen blijft deze instelling bij zijn standpunt.

Ten einde raad richt de heer Baert zich tot de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Uit het initieel nazicht door de Ombudsdienst Pensioenen bleek dat de RVP zich baseerde op de bepalingen van artikel 6 van de wet van 22 maart 2001.

Dit artikel⁹ bepaalt : “Worden geacht dezelfde hoofdverblijfplaats te delen, de aanvrager en elke andere persoon die gewoonlijk met hem op dezelfde plaats verblijft. Het gewoonlijk verblijf blijkt hetzij uit de inschrijving in de bevolkingsregisters van de gemeente waar de verblijfplaats is gevestigd, hetzij uit ieder ambtelijk of administratief stuk dat op een werkelijk verblijf op eenzelfde adres duidt”.

De RVP oordeelde verder dat de huidige reglementering enkel en alleen voorziet dat mensen die apart ingeschreven zijn het bewijs kunnen leveren dat ze toch samenwonen doch niet voorziet dat mensen die op eenzelfde adres zijn ingeschreven het bewijs kunnen leveren dat ze niet samenwonen. Enkel en alleen wanneer er een verschillend adres is, is er geen samenwonen. De melding dat de samenwonenden allebei gezinshoofd zijn is voor de RVP niet voldoende om hen als niet samenwonend te beschouwen.

Daarenboven deelde de RVP ons mee dat hij op basis van de beschikbare informatie uit het Rijksregister via de Kruispuntbank Sociale Zekerheid geen onderscheid kan maken tussen een werkelijk verblijf en een referentieadres.

Uit de analyse van de Ombudsdienst Pensioenen bleek dat artikel 1, § 2 van de Wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de Wet van 8

⁹ Artikel 6, § 1, 4e lid van de Wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor Ouderen (Belgisch staatsblad van 29 maart 2001).

augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen bepaalt dat men op eigen aanvraag kan worden ingeschreven op een referentieadres.

Deze wet verduidelijkt verder wat onder een referentieadres moet worden verstaan: "Onder referentieadres wordt verstaan het adres van ofwel een natuurlijke persoon die is ingeschreven in het bevolkingsregister op de plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, ofwel een rechtspersoon en waar, met de toestemming van deze natuurlijke persoon of deze rechtspersoon, een natuurlijke persoon zonder vaste verblijfplaats is ingeschreven. De natuurlijke persoon of de rechtspersoon die de inschrijving van een andere persoon aanvaardt als referentieadres, verbindt zich ertoe daar alle voor die persoon bestemde post of alle administratieve documenten te laten toekomen."

Aangezien de enige wettelijk verplichting van de persoon die een inschrijving van een andere persoon aanvaardt als referentieadres erin bestaat daar alle voor die persoon bestemde post of alle administratieve documenten te laten toekomen kan men niet besluiten dat deze persoon dezelfde hoofdverblijfplaats deelt zoals bepaalt in artikel 6 van de wet van 22 maart 2001. Het referentieadres dient enkel en alleen te worden beschouwd als een 'correspondentieadres'.

Bij het samenlezen van artikel 1, § 2 van de Wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de Wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen en van artikel 6, § 1, 4°lid van de wet van 22 maart 2001 blijkt immers duidelijk dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen een 'werkelijk verblijf' (artikel 6, § 1, 4°lid van de wet 22 maart 2001) en een 'referentieadres' (artikel 1, § 2 van de Wet van 19 juli 1991).

Immers 'een gewoonlijk verblijf' is niet gelijk aan 'zonder vaste verblijfplaats'.

Op basis van deze analyse namen wij opnieuw contact op met de RVP.

Conclusie

Na een grondig onderzoek deelde de RVP ons mee dat, voor zover hij op basis van officiële stukken van dit referentieadres in kennis wordt gesteld, het referentieadres nooit als een bewijs van samenwoning zal gelden.

In het geval van een inschrijving op een referentieadres bij een natuurlijk persoon die de IGO geniet, mag voor het bepalen van de gezinssamenstelling en of het toe te kennen bedrag geen rekening worden gehouden met de persoon of personen die op het adres zijn ingeschreven met een referentieadres.

Als gevolg van deze wijziging van het standpunt van de RVP wordt de heer Baert met terugwerkende kracht tot 1 juni 2012 terug beschouwd als een alleenstaande en zal de Inkomensgarantie voor Ouderen dan ook opnieuw worden uitgekeerd op basis van het verhoogde basisbedrag.

Altijd streven naar de allerbeste dienstverlening, uiteraard in de behandeling van de klachten maar ook in de kwaliteit van het onthaal en de luisterbereidheid ten aanzien van de gepensioneerde die ons zijn problemen toevertrouwt.

JEAN MARIE HANNEKE
Ombudsman

Inkomensgarantie voor ouderen – Enkel ambtshalve onderzoek op de leeftijd van 65 jaar – In alle andere gevallen enkel onderzoek naar de rechten op een IGO na het indienen van een aanvraag

Hieronder bespreken wij twee verschillende situaties waarin betrokkenen, omwille van het feit dat er in hun situatie geen ambtshalve onderzoek voorzien is door de wet, rechten op een IGO (tijdelijk) verliezen. Kleine aanpassingen in de wettelijke bepalingen zouden er kunnen voor zorgen dat de meest kwetsbaren in de maatschappij bij wie het armoederisico het grootst is niet nog meer gevaar lopen om in de armoede terecht te komen.

Geen ambtshalve omzetting van het gewaarborgd inkomen naar de Inkomensgarantie voor ouderen – Wegvallen van de betaling van het gewaarborgd inkomen als gevolg van de geleidelijke verhoging van het zelfstandige pensioen en de bevrozing van het bedrag van het gewaarborgd inkomen – Rechten op Inkomensgarantie voor ouderen enkel onderzocht na een nieuwe aanvraag

Dossier 24158

De feiten

Mevrouw Goris heeft de gezegende leeftijd van 90 jaar bereikt. Zij stelt vast dat zij het steeds moeilijker heeft om financieel rond te komen.

In de loop van de maand mei 2013 neemt zij contact op met een maatschappelijk werkster van het OCMW. Deze kijkt haar pensioendocumenten na en stelt vast dat in de loop van augustus 2009, als gevolg van een verhoging van het overlevingspensioen zelfstandige de bijpassing van het gewaarborgd inkomen (GI) niet langer betaald werd.

Op aanraden van de OCMW-medewerkster doet mevrouw Goris nog in de loop van de maand mei 2013 een aanvraag voor de Inkomensgarantie voor ouderen (IGO). De RVP kent haar op 12 juni 2013 vanaf de maand juni 2013, namelijk de maand volgend op haar aanvraag, een IGO toe van 2.334,25 euro per jaar of een maandelijkse bijbetaling bij het pensioen van maar liefst 194,52 euro.

De weigering om de IGO retroactief toe te kennen, wordt als uiterst onbillijk ervaren door de maatschappelijk werkster. De maatschappelijk werkster neemt contact op met de Rijksdienst die haar vraag over de terugwerkende kracht van de beslissing (vanaf het wegvallen van het GI), negatief beantwoordt.

De maatschappelijk werkster wendt zich vervolgens, in haar hoedanigheid van gevolmachtigde, tot de Ombudsdienst Pensioenen met de vraag deze situatie onder de loep te nemen. Het is immers ondenkbaar dat deze gepensioneerde belangrijke inkomsten heeft gemist enkel als gevolg van haar onwetendheid over het indienen van een aanvraag. Bovendien meent zij zich te herinneren dat het OCMW over deze problematiek ooit een rondschrijven ontving van de minister, doch deze brief kan zij spijtig genoeg niet meer terugvinden.

Bedenkingen

Mevrouw Goris was reeds vanaf 1 augustus 1997, zijnde de maand volgend op het overlijden van haar echtgenoot, in het genot van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Dit gewaarborgd inkomen werd haar destijds ambtshalve toegekend omdat haar overleden echtgenoot ook al een gewaarborgd inkomen bij zijn pensioen uitbetaald werd.

Bij de wet van 22 maart 2001 werd de Inkomensgarantie voor ouderen ingesteld. Voor degenen die op dat moment gerechtigd waren op een gewaarborgd inkomen werd dit voordeel, dat behoudens uitzonderingen voordeliger was, ambtshalve vanaf 1 juni 2001¹⁰ omgeschakeld naar de IGO.

De wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden bepaalt onder meer dat voor de berekening ervan alle bestaansmiddelen in aanmerking komen van welke aard en oorsprong waarover de *aanvrager* beschikt.

De wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor ouderen voorzagt echter dat, bij de berekening van het toe te kennen bedrag, rekening gehouden moest worden met alle bestaansmiddelen en pensioenen, van welke aard of oorsprong ook, *waarover de aanvrager en/of de personen waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt*, beschikken.

Deze andere invalshoek in de wetgeving heeft verstrekkende gevolgen. Als er immers samenwoont was dan bepaalde de wetgever dat het bedrag van het gewaarborgd inkomen niet ambtshalve vergeleken¹¹ wordt met het krachtens de wet toekenbare

¹⁰ Artikel 16, § 1: "Het aan de gerechtigde toegekende gewaarborgd inkomen wordt op de datum waarop deze wet in werking treedt, halve vergeleken met de inkomensgarantie die aan de gerechtigde zou worden toegekend in toepassing van deze wet."

¹¹ Artikel 46 van het Koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen: "In afwijking van artikel 16, § 1, eerste lid, van de wet wordt het bedrag van het gewaarborgd inkomen op 1 juni 2001 niet van ambtswege met het krachtens de wet toekenbare bedrag van de inkomensgarantie vergeleken voor de personen die gelijktijdig :
- in het genot zijn van een krachtens artikel 2, § 1, eerste lid, van de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden vastgesteld gewaarborgd inkomen, en - dezelfde hoofdverblijfplaats met één of meerdere, andere dan in artikel 6, § 2, 2e lid, van de wet bedoelde, personen delen."

bedrag van de Inkomensgarantie voor ouderen. De meest voordelige toestand op dat ogenblik, zijnde het GI moest dan verder uitbetaald worden.

De RVP stelde vast dat volgens het rijksregister betrokkene op 1 juni 2001 samenwoonde.

In de persoonlijke situatie van mevrouw Goris gebeurde er bijgevolg geen automatische omzetting van het gewaarborgd inkomen naar de inkomensgarantie voor ouderen. De toen geldende reglementering diende immers voor de berekening van het bedrag van de inkomensgarantie voor ouderen rekening te houden met de inkomsten van alle samenwonenden.

De wetgeving werd evenwel aangepast. De samenwoont met kinderen in neergaande lijn (dochter, zoon, kleinzoon, ...) wordt vanaf 1 mei 2004 op een andere wijze geregeld door het KB van 5 juni 2004.

Artikel 1 van dit koninklijk besluit bepaalt immers:

“Worden voor de toepassing van artikel 6, § 2, tweede lid, van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen evenmin geacht dezelfde hoofdverblijfplaats met de aanvrager te delen, de bloed- of aanverwanten in de rechte neergaande lijn die hetzij met de aanvrager, hetzij met de in artikel 6, § 2, tweede lid, 1° en 2°, bedoelde kinderen en de aanvrager samenwonen.”

De rechthebbenden die binnen het jaar¹² volgend op de publicatie van dit koninklijk besluit een nieuwe aanvraag indienden, kregen de IGO met terugwerkende kracht vanaf 1 mei 2004.

Mevrouw Goris woonde samen met haar dochter. Doch wij hebben vastgesteld dat mevrouw Goris tijdens de door het koninklijk besluit gestelde periode (voor 1 juli 2005) geen aanvraag indiende voor het verkrijgen van de IGO.

Als gevolg van het niet indienen van deze aanvraag werd het GI gewoon verder uitbetaald. De gepensioneerde misliep hierdoor belangrijke inkomsten vanaf 1 mei 2004. Het bedrag van de IGO was immers in vergelijking met het GI opmerkelijk sneller gestegen.

De reden hiervan is dat het GI, dat in principe een uitdovend recht was, sinds 1 juni 2001 enkel nog werd aangepast aan de index.

Daarentegen heeft de wetgever de basisbedragen van de IGO, buiten de aanpassingen aan de index, sinds 1 juni 2001 met regelmaat aangepast (verhoogd). De onderstaande tabel geeft een idee over het verschil in de evolutie van het GI en de IGO voor een alleenstaande gerechtigde. Elke verhoging van de GI in deze tabel betreft enkel en alleen een aanpassing aan de index.

¹² Art. 3, § 1. Dit besluit treedt in werking op 1 mei 2004.

§ 2. De personen die van de bepalingen van dit besluit wensen te genieten, kunnen conform de bepalingen van het Hoofdstuk 2, afdeling 1, van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen, een aanvraag indienen.

De aanvraag moet uiterlijk worden ingediend de laatste dag van de maand die met één jaar op de maand van publicatie van dit besluit in het Belgisch Staatsblad volgt. De ingevolge deze aanvraag getroffen beslissing gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op die waarin ze werd ingediend; zij heeft evenwel uitwerking op 1 mei 2004 indien ze voor 1 juli 2005 werd ingediend.”

	Verhoogd bedrag IGO alleenstaande	Bedrag GI alleenstaande
01.06.2001	585,23	576,03
01.01.2002	585,23	576,03
01.02.2002	596,93	587,55
01.04.2003	617,22	587,55
01.06.2003	629,56	599,30
01.09.2004	644,55	599,30
01.10.2004	657,44	611,29
01.08.2005	670,59	623,52
01.12.2005	686,24	623,52
01.10.2006	699,96	635,99
01.12.2006	795,46	635,99
01.12.2007	811,38	635,99
01.01.2008	827,61	648,71
01.05.2008	844,16	661,68
01.07.2008	861,03	661,68
01.09.2008	878,25	674,91
01.10.2008	885,90	674,91
01.06.2009	892,99	674,91
01.01.2010	898,35	674,91
01.09.2010	916,32	688,41
01.05.2011	934,65	702,18
01.09.2011	953,30	702,18
01.02.2012	972,37	716,22
01.12.2012	991,82	730,54
01.09.2013	1.011,70	730,54

De bedragen in deze tabel spreken voor zich. Van een miniem verschil van 9,20 euro per maand is uiteindelijk vanaf 1 september 2013 het verschil opgelopen tot 281 euro per maand.

Bij de berekening van het uit te betalen GI werd steeds rekening gehouden met het bedrag van het pensioen van mevrouw Goris. Op het basisbedrag van de GI (en ook op dat van de IGO) wordt namelijk het bedrag van het pensioen in mindering gebracht, weliswaar slechts aan 90 %.

Bij een eventuele verhoging van de pensioenrechten verlaagt het bedrag van de GI (dat betaald wordt bij het pensioen) automatisch met 90 % van de verhoging. Als dus het pensioen in de regeling der werknemers en/of in de regeling der zelfstandigen verhoogd wordt dan zal onvermijdelijk het bedrag van de GI, volgens het principe van de communicerende vaten, in evenredigheid verminderen.

Dit is wat er met de (bij)betaling van het "oude" GI van mevrouw Goris gebeurd is.

Als gevolg van de geleidelijke verhoging van het overlevingspensioen als zelfstandige is het GI, dat geen andere verhogingen kende dan de indexaanpassingen, langzaam maar zeker verminderd tot op het moment (vanaf 1 augustus 2009) dat het niet langer betaalbaar was.

De RVP heeft als gevolg van de wijziging van haar pensioenbedrag mevrouw Goris op 6 augustus 2009 schriftelijk in kennis gesteld van haar nieuwe pensioenbedrag (zonder GI). De omzetting naar de IGO kon evenwel op dat ogenblik niet automatisch gebeuren.

Om gerechtigd te worden op de uitbetaling van de IGO diende betrokkene gelet op de wettelijke bepalingen ter zake, een nieuwe aanvraag in te dienen. Bovendien kon de IGO volgens dezelfde wettelijke voorschriften slechts ingaan de maand volgend op de aanvraag.

Na haar aanvraag wordt mevrouw Goris gerechtigd op een maandelijks bijbetaling van 194,52 euro.

Conclusie 1

De Ombudsdienst Pensioenen heeft de problematiek in verband met de toekenning van de Inkomensgarantie voor ouderen reeds eerder aangekaart op de voorstelling van het Jaarverslag 2009 van de Ombudsdienst Pensioenen op 15 maart 2010.

Tot voor oktober 2010 startte de RVP bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar ten onrechte geen ambtshalve onderzoek op naar de toekenning van de IGO voor gepensioneerden die vervroegd met pensioen waren gegaan doch die geen voldoende hoog pensioen genoten.

De RVP startte wel voor personen die de leeftijd van 65 jaar bereikten en die geen voldoende hoog pensioen genoten ambtshalve een onderzoek op naar de toekenning van de IGO wanneer deze mensen op 65 jaar met pensioen gingen.

In het kader van de strijd tegen de armoede is er door de bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen bij de RVP sinds oktober 2010 een eerste grote doorbraak betreffende het automatisch onderzoek naar de IGO.

Op zijn voorstel werd een ambtshalve onderzoek naar de rechten op een IGO opgestart voor alle gepensioneerden die de leeftijd van 65 jaar bereiken wanneer deze geen voldoende hoog pensioen genieten. Dus ook voor deze waarvan het pensioen ingegaan is vóór de leeftijd van 65 jaar.

Vermits in België heel wat gepensioneerden vervroegd met pensioen gaan (dit is met pensioen gaan voordat ze 65 jaar zijn) betekent deze aanpassing van de werkwijze van de RVP één van de grootste maatregelen in België getroffen in het kader van "2010: het Europese jaar van de strijd tegen de armoede".

Er wordt voortaan spontaan een onderzoek naar de IGO opgestart voor:

- alle personen die op 65 met pensioen gaan als werknemer en zelfstandige;

- alle personen die in de maand van hun 65ste verjaardag al in het genot waren van een pensioen als werknemer of zelfstandige;

en dit telkens wanneer er op basis van de bruto bedragen van de gekende eerste pijler pensioenen (90 %) en pensioenbonussen in de maand volgend op de 65ste verjaardag kan worden besloten dat er mogelijk recht is op een IGO.

Tevens werd een tweede grote doorbraak gerealiseerd. De RVP werkte, ook naar aanleiding van de bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen, een inhaalbeweging uit voor de personen voor wie de IGO op 65 jaar ten onrechte in het verleden niet onderzocht werd.

Deze fase is vanaf 2011 gestart. Iedere maand worden alle vervroegd gepensioneerden geboren in één geboortemaand vóór 1945 gescreend. Men begint bij de jongste gepensioneerden en gaat zo verder in het verleden.

Eind 2012 werden zo al 9.000 dossiers behandeld. In 720 dossiers werd een IGO toegekend. Het gemiddelde bedrag van de toegekende IGO is 107 euro per maand. Dit was aanleiding voor parlementaire vragen naar de snelheid waarmee de inhaaloperatie verliep.

In reactie hierop uitten de Minister van Pensioenen en de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding hun bekommernis om de armoedeproblematiek bij gepensioneerden en vroegen zij de RVP zijn inspanningen inzake de inhaaloperatie IGO te verdubbelen zodat deze inhaaloperatie op twee jaar zou voltooid zijn.

Het Rekenhof stelt in zijn Boek 2012 over de sociale zekerheid¹³ samenvattend: "Sinds de invoering van de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) in 2001 is de RVP wettelijk verplicht de IGO-rechten ambtshalve te onderzoeken voor drie categorieën van pensioengerechtigden: de genietters van een tegemoetkoming voor gehandicapten, leefloners en gerechtigden opeen (vervroegd) pensioen in het stelsel van de werknemers of zelfstandigen.

Wat de leefloners betreft, is het onderzoek van de IGO-rechten niet volledig gegarandeerd. Bij de vervroegd gepensioneerden voldoet de RVP pas sinds oktober 2010 aan die wettelijke verplichting.

In april 2011 startte de RVP met een inhaaloperatie waarbij retroactief de rechten van vóór oktober 2010 worden onderzocht. Deze inhaaloperatie vordert traag en zal pas in 2017 zijn afgerond als het huidige ritme ongewijzigd aangehouden blijft. Bovendien ontbreken voor de ambtshalve IGO-onderzoeken een aangepaste communicatie en specifieke richtlijnen. Daardoor bestaat het risico dat de RVP foutieve of onvolledige inlichtingen ontvangt, geen eenduidige beslissingen neemt of zelfs onterecht IGO's toekent. Een deel van de IGO-uitkeringen is bovendien al verjaard.

Uit billijkheidsoverwegingen acht de RVP zich evenwel genoodzaakt de verjaarde achterstallen toch uit te betalen. Voor die uitbetaling bestaat echter geen rechtsgrond. Het Rekenhof beveelt de RVP aan de selectiecriteria te evalueren, de communicatie naar alle betrokken partijen aan te passen aan het (retroactieve) ambtshalve karakter van het

---

¹³ Rekenhof, Boek 2012 over de sociale zekerheid, p. 158-169

onderzoeken specifieke richtlijnen op te stellen.”

Inmiddels heeft de Wet van 8 december 2013 tot wijziging van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor ouderen de IGO hervormd. Deze hervorming heeft ertoe geleid dat vanaf 1 januari 2014 niet meer alle samenwonenden aan het bestaansmiddelenonderzoek moeten meewerken en dat een wijziging van de gezinssamenstelling niet altijd meer aanleiding geeft tot een nieuw IGO onderzoek. Bovendien geldt een extra vrijstelling voor de beroepsinkomsten tot 5.000 euro.

Deze hervorming zorgt ervoor dat het onderzoek en de opvolging van een IGO-dossier minder belastend is, wat leidt tot efficiëntiewinst voor de RVP. Deze hervorming geeft de RVP extra ruimte om de inhaaloperatie sneller af te ronden.

Een andere verbetering kon volgens de Ombudsdienst Pensioenen bestaan uit het op stapel zetten van een grote informatiecampagne aangaande de IGO in alle nationale media.

Naar aanleiding van de voorstelling van het Jaarverslag 2009 hebben verschillende parlementsleden dit item mee op de politieke agenda geplaatst en hierover de Minister van Pensioenen geïnterpelleerd in het parlement. De Minister concludeerde dan ook: “Dat moeten we oplossen”.

De Minister van Pensioenen heeft destijds in reactie op de suggestie van de Ombudsmannen Pensioenen als informatiecampagne een brief gestuurd naar de mutualiteiten en de vakbonden met de vraag de IGO beter bekend te maken onder hun leden. Zo werd het middenveld nuttig ingeschakeld in de strijd tegen de armoede bij de 65-plussers. Ook de OCMW's werden aangeschreven.

Conclusie 2

Ondanks deze enorme stap vooruit, is hiermee het probleem van de automatische toekenning van de IGO nog niet volledig opgelost.

Wij hebben immers vastgesteld dat er nog steeds gepensioneerden zijn (zoals o.a. mevrouw Goris, weliswaar tijdelijk) die uit de boot vallen voor wat betreft deze bijstandsregeling.

Doch de RVP heeft de wetgeving ter zake correct toegepast wat wij aan de mandataris van mevrouw Goris dan ook hebben moeten medelen. Wij houden hier, samen met de maatschappelijk assistente van het OCMW, echter een bittere nasmaak aan over.

Het recht op de betaling van een door de wetgever gewaarborgd¹⁴ recht wordt in dit dossier herleid tot een eenvoudige aanvraag en bijgevolg tot de “kennis” ervan, het “weten”. Deze kennis is voor de gepensioneerden in het algemeen en in het bijzonder voor de oudsten onder hen, die toch de meest kwetsbare groep vormen, allesbehalve evident.

Als gevolg van de laattijdige aanvraag van mevrouw Goris misloopt zij van 1 mei 2004 tot 31 mei 2013 de bijstandsregeling. De wetenschap dat de IGO voor mevrouw

¹⁴ Wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, artikel 3: “De inkomensgarantie wordt gewaarborgd aan de personen die ten minste vijftig jaar oud zijn.”

vanaf juni 2013 maar liefst 194,52 euro per maand bedraagt, kan de smaak er alleen maar bitterder op maken.

De wetgever heeft een gans arsenaal in stelling gebracht om ervoor te zorgen dat de inkomensgarantie automatisch zou worden toegekend, doch wij moeten tot onze grote spijt vaststellen dat er nog altijd gepensioneerden zijn die van de automatismen uitgesloten worden.

Rondschrijven naar mutualiteiten, vakbonden en OCMW's zijn uiteraard zeer verdienstelijk maar geven uiteindelijk niet echt het gewenste resultaat. Het is immers pas als de gepensioneerde zelf stappen zet dat het probleem kan aangepakt worden. Daarenboven ontvangt de gepensioneerde de IGO dan pas de maand volgend op deze waarin hij hiervoor een aanvraag indient.

De niet retro-actieve toekenning van de IGO door gebrek aan een tijdig ingediende aanvraag wordt als zeer onbillijk ervaren en kadert niet in een proactieve houding die men kan verwachten van de overheid.

Voor de toekomst – de inhaaloperatie doorvoeren is ons inziens prioritair¹⁵ – stellen wij ons de vraag of het niet aangewezen is periodiek een automatisch onderzoek naar de IGO te voeren. Dit kan bijvoorbeeld om de 5 jaar. Vlot hanteerbare selectiecriteria, zodat het automatisch onderzoek administratief voor de pensioendienst niet te belastend is, zijn aangewezen.

Een bijkomend automatisch onderzoek wordt te meer gerechtvaardigd daar binnen de groep ouderen 75plussers een nog groter armoederisico hebben (EUSILC 2008: 22 % van de 75plussers). Dit is, naast de hoger aangehaalde argumenten, eveneens te verklaren daar de oudste pensioenen niet steeds de welvaartsstijging gevolgd hebben.

Deze conclusie sluit ook naadloos aan bij het advies van de Vlaamse Adviesraad van 1 oktober 2012 waarin gesteld wordt dat heel wat ouderen niet of onvoldoende kennis hebben van hun rechten. Daarom, zo stelt het advies, dient er voor een verruiming van de automatische toekenning van rechten geopteerd te worden.

Verder sluit dit ook aan bij de zesde operationele doelstelling van het Federaal Plan Armoedebestrijding (FPA) die luidt: "De dienstverlening die wordt aangeboden door de overheid beter toegankelijk maken voor de meest kwetsbare personen."

Bij gebrek aan een periodiek automatisch onderzoek en toekenning van de IGO zou voor dossiers als dit van mevrouw Goris, een gedeeltelijke proactieve oplossing kunnen bestaan in een actieve informatieverstrekking over de IGO aan de gepensioneerden zelf, en in het bijzonder aan dezen die nog in het genot zijn van een GI of wiens GI door de jaren heen uitgedoofd is door de verhoging van de pensioenen. Een wetswijziging die leidt tot de toekenning met terugwerkende kracht van de IGO zou helemaal soelaas brengen.

¹⁵ In het verslag namens de Commissie voor de sociale zaken in de Kamer naar aanleiding van de bespreking van het wetsontwerp betreffende de wijziging van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen (inmiddels de wet van 8 december 2013) stelde de Minister van Pensioenen: "de vraag naar periodieke nieuwe onderzoeken, om rekening te houden met de veranderende situaties die voor betrokkenen van invloed kunnen zijn, staat nog niet op de agenda, omdat het onderzoek van situaties uit het verleden prioritair is.", Kamer van Volksvertegenwoordigers, 5de zitting van de 53ste zittingsperiode, 31 oktober 2013, DOC 53 2953/003

IGO – Ambtshalve onderzoek uitsluitend op de leeftijd van 65 jaar – Nieuw onderzoek voor oudste partner in een koppel nadien enkel op vraag – Verplichting tot raad geven toegepast – Eventueel verlies van rechten beter opgevangen door een uitbreiding van het automatisch onderzoek

Dossier 24744

De feiten

Op 1 januari 2011 bekomt mevrouw Durieux (65 jaar) haar rustpensioen als werknemer en zelfstandige. De toegekende bedragen zijn zeer klein (in totaal 189,12 euro)¹⁶. Zoals voorzien in de wetgeving worden haar rechten op een IGO ambtshalve onderzocht. Het onderzoek van het dossier sleept lange tijd aan, mede doordat gewacht wordt op inlichtingen van een buitenlandse pensioenkas. Uiteindelijk weigert de RVP de IGO met zijn beslissing van juni 2012. Immers, doordat de echtgenoot van mevrouw Durieux werkloosheidsuitkeringen geniet zijn de globale inkomsten van het gezin te hoog.

Op dat moment start de RVP het ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten van de echtgenoot van mevrouw Durieux. Hij wordt immers 65 jaar in maart 2013. De beslissing is reeds klaar in de lente van 2012. Ook het bedrag dat aan haar echtgenoot kan toegekend worden is klein (579,31 euro)¹⁷ waardoor de IGO kan toegekend worden.

In de loop van juli 2012 zendt de RVP aan beide echtgenoten een formulier betreffende hun inkomsten. Op het formulier dat aan mevrouw Durieux wordt gestuurd wordt duidelijk vermeld dat het een onderzoek betreft naar de rechten op een IGO van haar echtgenoot.

Op dezelfde datum wordt aan de echtgenoot nog een ander formulier toegestuurd waarin te lezen valt dat betreffende de rechten op een IGO van zijn echtgenote de RVP aanraadt dat zij, gelet op het feit dat zij de leeftijdsvoorwaarden vervult, zo snel mogelijk een aanvraag indient bij de gemeente of tijdens de zitdagen van de RVP.

Jammer genoeg werd de inhoud van deze brief niet echt goed begrepen door de echtgenoten. Mevrouw Durieux vult de verklaring van de inkomsten in maar “vergeet” voor zichzelf een aanvraag in te dienen tot het bekomen van een IGO.

Begin april 2013 ontvangt haar echtgenoot de beslissing dat hem vanaf die maand een IGO wordt toegekend. De echtgenoten stellen zich wat vragen bij hun nieuwe situatie en nemen contact op met een maatschappelijk assistent van het OCMW van hun gemeente. Hij belt naar de RVP. Uit het mondelinge antwoord leidt hij af dat er een onderzoek loopt naar de rechten van mevrouw Durieux op een IGO. Dit is echter niet het geval. Dit wordt bevestigd in juli 2013 wanneer mevrouw Durieux zelf contact opneemt met een gewestelijk kantoor van de RVP.

Mevrouw Durieux dient dan maar een aanvraag in de voorgeschreven vorm in. Met

---

¹⁶ Hierin is de pensioenbonus als werknemer van 92,16 euro per maand en een Frans rustpensioen van 85,74 euro niet inbegrepen.
¹⁷ Zonder de pensioenbonus als werknemer van 116,02 euro.

de beslissing van november 2013 wordt de IGO haar toegekend vanaf 1 augustus 2013.

Mevrouw Durieux is erg teleurgesteld dat zij van april tot juli 2013 geen IGO krijgt waardoor zij enkele honderden euro verliest. Kan de Ombudsman haar helpen?

Bedenkingen

De Inkomensgarantie voor ouderen is een voordeel dat in principe op aanvraag wordt toegekend (artikel 5, § 1 van de wet van 22 maart 2001).

De wetgeving voorziet de gevallen waarin de IGO ambtshalve kan worden toegekend.

Artikel 10, § 1 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 (algemeen reglement):

“De Rijksdienst gaat op de in de artikelen 3 of 17 van de wet bedoelde leeftijd over tot een vaststelling van ambtswege van de rechten op de inkomensgarantie voor de personen die in het genot zijn van :

1° een tegemoetkoming aan gehandicapten krachtens de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkoming aan de gehandicapten;

2° het bestaansminimum krachtens de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op het bestaansminimum;

3° een pensioen in de regeling voor werknemers of voor zelfstandigen, zelfs indien het vervroegd werd toegekend, tenzij het bedrag ervan de toekenning van de inkomensgarantie verhindert.

Het recht op inkomensgarantie gaat in de eerste van de maand die volgt op deze waarop de in het eerste lid bedoelde leeftijd wordt bereikt.”

Dit betekent dat het ambtshalve onderzoek enkel kan op de leeftijd van 65 jaar, niet vroeger maar ook niet later. Wordt de IGO op de leeftijd van 65 jaar geweigerd dan kan nadien enkel nog op aanvraag een nieuw onderzoek worden gevoerd.

Mevrouw Durieux vroeg een nieuw onderzoek naar haar rechten op een IGO pas in juli 2013. Het is dan ook in toepassing van de wet dat de IGO haar pas vanaf 1 augustus 2013 wordt toegekend.

De mening van de Ombudsman

De wet is duidelijk. Het ambtshalve onderzoek wordt enkel verricht op het moment dat de eventueel gerechtigde 65 jaar wordt. Nadien komt het aan de betrokkenen toe om een aanvraag in te dienen om hun rechten te laten gelden.

Men kan zich echter wel de vraag stellen of het niet aangewezen zou zijn om een uitzondering op dit principe te voorzien voor de gevallen waarin de RVP de pensioenrechten en de rechten op een IGO onderzoekt van de jongere echtgenoot.

Is het niet in tegenstelling met de geest van de wet dat bij een gehuwd (wettelijk samenwonend) koppel op het moment dat de IGO ambtshalve wordt onderzocht omdat één partner 65 jaar wordt en aan de overige voorwaarden van artikel 10, § 1 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 voldoet, alhoewel de andere partner

De persoonlijke touch, net dat ietsje, meer zorgt ervoor dat we nog dichterbij de burger staan. Door onze kennis van en ervaring met de verschillende pensioenstelsels kunnen wij de gepensioneerde met een gemengde loopbaan die door de bomen het bos niet meer ziet meer duidelijkheid geven in zijn situatie of verder helpen.

PATRICK UYTTERSROT
Teamlid

eveneens 65 jaar of ouder is, enkel het recht op IGO van één van beiden wordt onderzocht en niet van de andere. Het onderzoek naar de inkomsten is in elk geval gezamenlijk.

Bij het invoegen op 1 januari 2014 van de nieuwe bepalingen inzake de toekenning van de IGO zou deze beperkte verbetering zeker kunnen vermijden dat de oudste partner in een koppel verstoken blijft van zijn recht op een IGO.

Conclusie: bedenkingen bij de verplichting tot het geven van raad

In het Handvest van de sociaal verzekerde (wet van 11 april 1995) wordt de informatie en raadgevingsopdracht als volgt gedefinieerd:

“Art. 3 De instellingen van sociale zekerheid zijn verplicht aan de sociaal verzekerde die daar schriftelijk om verzoekt, alle dienstige *inlichtingen* betreffende zijn rechten en verplichtingen te verstrekken en uit eigen beweging de sociaal verzekerde alle *bijkomende informatie* te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn verzoek of het behoud van zijn rechten, onverminderd het bepaalde in artikel. (...) Deze inlichting moet nauwkeurig en compleet zijn om de betrokken sociaal verzekerde toe te laten al zijn rechten en verplichtingen uit te oefenen. (...)”

Art. 4 Onder dezelfde voorwaarden moeten de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hun aanbelangen aan ieder sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met de *uitoefening van zijn rechten en het vervullen van zijn plichten en verplichtingen*. (...)”

Deze laatste bepaling legt aan de pensioendiensten een pro actieve houding op. De verplichting tot het geven van raad gaat verder dan deze tot het verstrekken van informatie: de administratie moet de sociaal verzekerde raad geven over de beste manier om zijn rechten en verplichtingen uit te oefenen. Indien nodig moet de instelling raad geven die ingaat tegen zijn eigen belangen.

Bijvoorbeeld, indien de nieuwe toestand van een sociaal verzekerde niet ambtshalve kan onderzocht of herzien worden dan moet de instelling hem meedelen dat hij over de mogelijkheid beschikt om een aanvraag tot onderzoek of herziening in te dienen¹⁸.

In het hier besproken dossier heeft de RVP ten gepaste tijde goede raad gegeven. Helaas heeft betrokkene hier geen voordeel uit gehaald.

Ondanks het feit dat de wet geen sancties voorziet wanneer de verplichting tot het geven van raad niet wordt nagekomen, zou de sociaal verzekerde die niet op een correcte manier raad zou gekregen hebben toch een schadevergoeding bij de Rechtbank kunnen bekomen onder de voorwaarde dat betrokkene schade geleden heeft en er een oorzakelijk verband is tussen de geleden schade en het ontbreken van de raadgeving (soms gelijk aan het bedrag van de sociale voordelen die hij door de verkeerde raad mislopen is).

De raadgevingsplicht is een middelenverbintenis. Dit wil onder andere ook zeggen dat om uit te maken of de instelling van sociale zekerheid een fout heeft begaan de raad moet afgewogen worden ten opzichte van de inlichtingen die de sociaal verzekerde zelf heeft verstrekt.

Een raadgeving, hoe goed deze ook mag zijn, vervangt uiteraard nooit een ambtshalve toekenning. Enkel een ambtshalve onderzoek laat toe om te vermijden dat eventuele rechthebbenden rechten zouden mislopen.

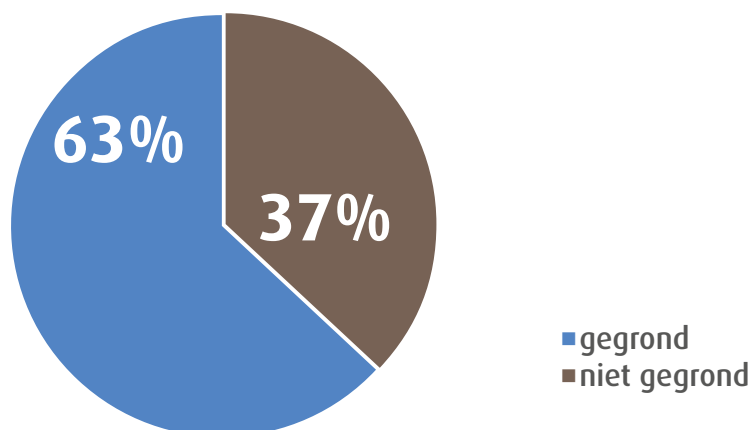
---

¹⁸ Arbeidsrechtbank Brussel (19de Kamer), nr. 14.608/00, 28 januari 2004

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten. Zie verder eveneens de bespreking in het gedeelte transversale analyse.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Betaling van het pensioen via een bankcheque in Nederland – Omslachtige procedure om de cheque te innen – Uitzonderlijke lange geldigheidsduur van de cheque – Ernstige problemen om de betaling terug te krijgen van een verloren gegane cheque – Positieve wending aan de problematiek

Dossiers 22790-23074-23852-23996

De feiten

De RVP heeft aan de heer Hoekstra, die in Nederland woont, in de loop van het jaar 2012 een klein pensioentje toegekend.

De RVP kent evenwel het Nederlandse rekeningnummer van mijnheer Hoekstra nog niet en derhalve gebeurt de eerste betaling van de Belgische pensioenachterstallen met een internationale betaaltitel. Op 2 augustus 2012 krijgt hij een schriftelijke bevestiging (en een afrekening) van de RVP dat er hem een bedrag van 793,90 euro zal uitbetaald worden.

De blijde verwachting van de heer Hoekstra wordt spijtig genoeg niet ingelost. Begin oktober 2012 heeft hij de internationale betaaltitel nog steeds niet mogen ontvangen. Hij is echter niet bij de pakken blijven zitten en heeft ondertussen al herhaaldelijk (schriftelijk en telefonisch) de RVP gecontacteerd.

Van de RVP krijgt hij te horen dat hij voorlopig moet afwachten en dat de wachtperiode kan oplopen tot wel een jaar omdat de betaaltitels in principe een

jaar geldig blijven. De heer Hoekstra vindt dit er net ietsje over en neemt half oktober 2012 contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Mevrouw Sanders klaagt op 17 december 2012 bij de Ombudsdienst Pensioenen over een gelijklopende ervaring. Een cheque ter waarde van 505,05 euro, zijnde het pensioenbedrag voor de eerste zes maanden van 2012, uitgegeven op 18 juli 2012 heeft zij op 17 december 2012 nog steeds niet ontvangen.

De briefcheque betreffende de maandelijkse betaling van de maand juli 2012 heeft zij daarentegen wel ontvangen. "Eigenaardig" denkt mevrouw Sanders.

Mevrouw Sanders is bovendien verwonderd over de praktijk in verband met de inning van de cheque: dit blijkt immers een erg dure zaak te zijn. Het verzilveren van de cheque ter waarde van 84 euro voor juli 2012 kostte haar namelijk 21,30 euro, meer dan 1/4de van het pensioenbedrag. Haar verwondering behoeft geen verdere uitleg.

Bedenkingen

De klachten over de pensioenbetalingen met een cheque in Nederland hebben allemaal ongeveer dezelfde teneur. De inning van de cheques is duur en indien de cheques niet toekomen op de bestemming heeft dit tot gevolg dat de betaling onredelijk lang op zich laat wachten.

Voor de betalingen per cheque van een Belgisch pensioen in Nederland werkt de RVP samen met een aantal tussenpersonen, namelijk bpost die op zijn beurt opdracht geeft aan zijn partner de JP Morgan Bank om het bewuste pensioenbedrag in Nederland uit te betalen.

De JP Morgan Bank maakt voor de pensioenbetaling in Nederland een briefcheque op die één jaar geldig blijft.

De heer Hoekstra probeerde de JP Morgan Bank te contacteren nadat de Rijksdienst hem meedeelde dat de cheques een jaar geldig blijven. Doch evenwel zonder positief resultaat.

Bij een betwisting van de ontvangst van de pensioengelden controleert de RVP in eerste instantie of er kan vastgesteld worden dat er een fout gemaakt is bij de betaling (o.a. of de originele briefcheque correct door de RVP is overgemaakt aan bpost)¹⁹. Nadat de RVP vastgesteld heeft zelf geen fout gemaakt te hebben wordt een onderzoek aangevraagd bij zijn partner, namelijk bpost. Zo wordt nagegaan wat er met de betalingsopdracht gebeurd is.

In het geval van de heer Hoekstra blijkt dat de betreffende fondsen al gedebiteerd zijn van de rekening van de RVP en heeft de RVP op 11 september 2012 het onderzoek opgestart bij bpost.

Op 20 september 2012 antwoordde bpost dat het onderzoek aan de gang was en

---

¹⁹ Zie ook JV 2004, p. 80 en JV 2008, p. 95: "Qui paie mal, paie deux fois"

op 27 november 2012 deelde bpost aan de RVP mee dat de cheque (betaling van 10 augustus 2012) tot op dat ogenblik nog niet geïnd werd. Bpost specificeerde verder dat de cheque een jaar geldig blijft en dat het bedrag na de vervaldatum automatisch zou teruggeboekt worden. De RVP licht de heer Hoekstra in over het antwoord van bpost.

De RVP laat uitschijnen dat het kan zijn dat de gepensioneerde in “worstcasescenario” meer dan een jaar moet wachten op de betaling van zijn pensioenachterstallen. Hallucinant en niet van de 21ste eeuw, denken wij. Het wordt ons duidelijk waarom de heer Hoekstra in zijn klacht stelde dat dit er net ietsje over is.

De RVP bekijkt dit echter vanuit een totaal andere invalshoek dan de gepensioneerde. De pensioendienst reageert hier in eerste instantie als een zorgvuldig beheerder van staatsgelden. Hij vermijdt het vrijmaken van een reeds betaalde som voor de tweede keer zolang deze som hem niet werd teruggestort en er geen aantoonbare fout gemaakt is. De RVP wil immers ten allen koste vermijden dat er een dubbele betaling zou gebeuren.

In het dossier van de heer Hoekstra antwoordde bpost evenwel dat de betaling nog steeds niet uitgevoerd is.

Overeenkomstig de rechtsleer en rechtspraak²⁰ op het vlak van betalingen, geschiedt de betaling pas door overhandiging van de verschuldigde geldsom of door het crediteren van de bank- of postrekening van de begunstigde.

De RVP als schuldenaar van het pensioengeld blijft ons inziens derhalve verantwoordelijk voor de pensioenbetaling tot op het ogenblik dat de betrokken gepensioneerde als schuldeiser de betaling effectief in ontvangst kan nemen. Wat natuurlijk niet wegneemt dat de RVP zich kan beroepen op contractuele verplichtingen van de financiële instellingen ten overstaan van de RVP.

Het kan niet de bedoeling zijn om, in het slechtste geval, de gepensioneerde meer dan één jaar op zijn pensioengeld te laten wachten. Het ligt voor de hand dat pensioengelden ten spoedigste moeten uitbetaald worden.

Wij vragen aan de Rijkdienst om deze situatie verder op te volgen en toch een plausibele oplossing te zoeken zodat de betrokkenen zo spoedig mogelijk over hun pensioengelden zouden kunnen beschikken.

Wij vragen tevens of het in de toekomst mogelijk zou zijn dat de RVP een betalingsstop doorvoert zodat de bewuste pensioengelden sneller zouden kunnen terugkeren en als gevolg daarvan ook sneller zouden kunnen uitbetaald worden.

Conclusie 1

De RVP antwoordt dat de wijze van betaling met een internationale betaaltitel

20 Cass. 30 januari 2001, Bank Fin. R. 2001, 185, besliste met betrekking tot de betaling met een cheque, dat de verbintenis van de schuldenaar (de RVP in onze bespreking) slechts tenietgaat bij de ter beschikkingstelling aan de begunstigde van het bedrag van zijn schuldvordering. Deze rechtspraak ligt in de lijn van een aantal andere arresten van het Hof van Cassatie, onder andere Cass. 2 mei 1986, Arr.Cass. 1985-86, 1183; Cass. 23 september 1982, Arr.Cass. 1982-83, 127.

in Nederland eerder uitzondering (ongeveer 140 gevallen) is dan de regel. Meestal gaat het dan ook over betalingen die aangevangen worden voordat het rekeningnummer werd meegedeeld.

De Rijksdienst deelt ons verder mee dat hij evenwel de eerste betaling van het pensioen niet wenst uit te stellen tot er een rekeningnummer gekend is.

Nog steeds volgens de RVP gaat het hier over een eerder uitzonderlijke klacht gezien de meeste klachten de kosten betreffen die de uitbetalende bank aanrekent.

Wanneer de originele betaaltitels van de JP Morgan Bank naar de RVP worden teruggestuurd, dan kan bpost het geld binnen de maand terugstorten aan de RVP die dan vervolgens op rekening kan betalen.

Doch daar de betaaltitels een jaar geldig blijven, blijft bij gebrek van ontvangst van de originele betaaltitel bij de RVP, de mogelijkheid bestaan dat betrokkene die nog kan innen. En, zo lang bpost geen uitsluitsel heeft gegeven over de betaling of het vervallen verklaren van de titel, kan het saldo niet worden uitbetaald.

De RVP stelt tenslotte dat hij bpost van de eerder gebrekkige werking van de JP Morgan Bank in kennis heeft gesteld en verzocht heeft om de mogelijkheid te overwegen om een andere tussenpersoon aan te spreken.

Conclusie 2

De RVP is evenwel niet bij de pakken blijven zitten en heeft voor een positieve wending gezorgd voor deze problematiek.

In eerste instantie stelt de RVP in de situatie van de heer Hoekstra een directe oplossing voor.

De RVP weet intussen van zijn partner bpost dat de cheque van de heer Hoekstra nog niet geïnd werd. Doch het is wel nog steeds niet duidelijk wat er exact met de cheque gebeurd is, misschien is deze verloren gegaan tijdens de verzending met de post?

Het feit dat de cheque nog steeds als onbetaald voorkomt, wijst er wel op dat de heer Hoekstra ter goeder trouw is.

De Rijksdienst neemt op 15 januari 2013 contact op met de heer Hoekstra en vraagt hem een verklaring te ondertekenen dat hij de cheque zal weigeren als deze hem toch nog zou worden aangeboden.

Dit betekent dat de betwiste achterstallen zullen uitbetaald worden vooraleer het geld van de JP Morgan Bank opnieuw op rekening van de RVP wordt gestort.

De RVP deelt ons mee dat dit wel een zeer uitzonderlijke procedure is. Half februari 2013 wordt het betwiste pensioenbedrag van 793,90 euro uiteindelijk op de rekening van de heer Hoekstra overgeschreven.

Voor mij is de gepensioneerde geen anonieme klant: telkens krijgt hij een empathisch luisterend oor en wij nemen zijn probleem ter harte op een menselijke manier.

ALAIN STERCKX
Teamlid

De RVP heeft voor wat betreft de toekomstige afhandeling van de door gepensioneerde betwiste betalingen in Nederland een akkoord bereikt met bpost om op vraag van de RVP, onmiddellijk een stop payment door te voeren.

De betwisting van de gepensioneerde mag evenwel niet geformuleerd zijn voor het einde van de maand volgend op de uitgifte van de cheque, omdat de klant deze met enige vertraging zou kunnen ontvangen.

Als bpost dan vaststelt dat de betwiste termijn nog niet uitbetaald werd, dan zal hij, op eenvoudig verzoek van de RVP de tegenwaarde (uit eigen fondsen) vervroegd terugstorten op rekening van de RVP, die dan op zijn beurt de betalingen zal uitvoeren op rekening van de betrokken gepensioneerden.

Er moet dus niet meer gewacht worden tot de geldigheidstermijn (1 jaar) van de betaaltitel verstreken is. Bovendien zal de RVP een nieuwe mailing versturen naar zijn Nederlandse klanten om hen aan te moedigen hun pensioen per bankoverschrijving te laten betalen.

Voor wat betreft de achterstallige pensioenbedragen van mevrouw Sanders, heeft de Rijksdienst na onze interventie de nieuwe procedure toegepast en begin maart 2013 werd het betwiste bedrag van 505,05 euro op haar rekening overgeschreven.

In het geval van de heer Hoekstra heeft de uiteindelijke betaling van de betwiste pensioentermijnen zo'n zeven maanden geduurd. Dit is op zich al een reële verbetering ten opzichte van het "worstcasescenario" van meer dan een jaar.

Doch de nieuwe aanpak, namelijk de op aanvraag vervroegde terugbetaling door bpost van de niet uitbetaalde bankcheques, zou er in de toekomst moeten voor zorgen dat betwiste pensioenbetalingen met een cheque in Nederland nog sneller kunnen afgehandeld worden.

Tot slot, om de hoge kosten te vermijden die gepaard gaan met een betaling via een cheque, kan enkel aangeraden worden te opteren voor een betaling op rekening.

Problemen met de toegang tot “Mypension” – Maatregelen die de RVP heeft genomen om de verbingsproblemen en andere technische moeilijkheden op te lossen – Transparantie

De Ombudsdienst Pensioenen heeft begin 2013 een aantal klachten ontvangen die allemaal te maken hadden met problemen die gepensioneerden ondervonden met “Mypension”. Hieronder geven wij enkele reacties weer, aangevuld met de bedenkingen die wij ons maakten.

Dossiers 23524 - 23853

De feiten

Sinds het begin van 2013 kon de heer Musson geen verbinding meer maken met “Mypension”, het online pensioendossier van de RVP.

Op 14 februari 2013 richt hij zich via mail tot de RVP. Op 6 maart antwoordt de RVP hem dat na controle bleek dat het systeem normaal werkte. Het is echter niet uitgesloten dat er problemen met de verbinding kunnen zijn. Deze zijn echter in het algemeen van voorbijgaande aard en lossen zichzelf op na enkele uren of dagen. De RVP nodigde betrokkene uit om ook de online hulp op de website te gebruiken waardoor reeds heel wat problemen worden opgelost.

Indien ondanks alles het probleem zich blijft voordoen dan wordt betrokkene uitgenodigd om opnieuw met de RVP contact op te nemen met een gedetailleerde beschrijving van het euvel.

En de problemen bleven aanhouden, ook nog na ontvangst van het antwoord van de RVP. De heer Musson vond dit vrij vervelend temeer daar er documenten in zijn mailbox zaten die hij niet kon raadplegen.

Het probleem verdween echter vanzelf in de 2de helft van april 2013.

Op 24 april 2013 richt de heer Vincke zich tot de Ombudsman omdat hij weer geen toegang heeft tot “Mypension”. Een week eerder had hij ook al moeilijkheden ondervonden. Na een antwoord van de RVP op zijn vragen, had hij kort weer toegang. Dit was echter van korte duur.

In zijn antwoord had de RVP zich verontschuldigd voor de ongemakken. Hij voegde bij deze brief een volledig overzicht met mogelijke oplossingen.

Dossiers 23737 - 23812

De feiten

In de loop van de maand maart 2013 ontvangt de heer Claes een mail van de RVP met de melding dat er een nieuw document is in zijn mailbox van “Mypension”. Hij probeert verschillende keren om toegang te krijgen tot “Mypension” maar krijgt elke keer een fout boodschap.

Hij gebruikt Windows 7 en de webbrowser Internet Explorer 10. Einde maart neemt hij contact op met de RVP.

Na een maand ontvangt hij een schriftelijk antwoord van de RVP. Ondanks de uitleg ("Mypension" was niet aangepast aan de nieuwe browserversie) en de raad die de RVP hem geeft, blijven de problemen nog enige tijd duren.

De heer Struis klopt bij de Ombudsman aan op 18 april 2013. Hij had immers een bericht ontvangen dat er post in zijn mailbox van "Mypension" was maar hij kon nog steeds geen toegang krijgen. Reeds in maart had hij immers al problemen met zijn toegang tot zijn online dossier. Hij nam meermaals contact op met de RVP maar zonder veel resultaat.

Op 23 april 2013 stuurt de RVP hem schriftelijk een antwoord op zijn vragen. Deze uitleg is zeer technisch maar biedt wel verschillende mogelijkheden aan om de instellingen van zijn computer aan te passen. Tevens wordt hij doorverwezen naar de informatiefolder die hem bezorgd wordt.

Dossier 23988

De feiten

Mevrouw Morel woont in Frankrijk. Begin 2013 heeft zij een persoonlijke toegangscode ontvangen om zich in te loggen in haar online pensioendossier vanuit het buitenland. Dit werkt echter niet.

De RVP legt haar uit dat er inderdaad problemen zijn met sommige toegangscode's. De bug is dus bij de pensioendienst bekend. Er wordt haar echter geen enkele praktische oplossing aangereikt.

Uiteindelijk stuurt de RVP haar in mei een nieuwe toegangscode. Hiermee heeft zij wel toegang tot "Mypension".

Bedenkingen

Meer en meer gepensioneerden gebruiken de mogelijkheid om hun pensioendossier online te consulteren via "Mypension". Technische problemen zijn nooit uit te sluiten. Deze worden uiteraard best tot een minimum beperkt. Dit was nu net het probleem begin 2013. Er waren heel wat gepensioneerden die geen toegang hadden tot hun online dossier.

Wanneer de gepensioneerde vaststelt dat er problemen zijn met "Mypension" contacteert hij de RVP en wenst hij een oplossing.

De RVP deelde ons mee dat ook de dienst Kwaliteitscontrole een merkbare stijging van de klachten sedert begin 2013 vaststelde. Deze toename heeft verschillende oorzaken, zoals de toegang tot "Mypension" voor personen die in het buitenland wonen, technische problemen na de opstart van een nieuw betaalprogramma, ...

Op de onthaalpagina van "Mypension" staat een "helpfunctie". Daar worden reeds een aantal oplossingen geboden. Bij blijvende problemen wordt de gepensioneerde uitgenodigd om de helpdesk te contacteren.

De hulp die de RVP biedt kan opgesplitst worden:

- bij algemene of onduidelijke probleemstelling wordt een checklist naar betrokkene gestuurd;
- bij specifieke problemen wordt een gerichte ondersteuning geboden.

Zo behandelt het contactcenter van de RVP de klachten door zelf de verbinding uit te testen. Het is immers mogelijk dat de problemen slechts van tijdelijke aard zijn en na een paar uren of dagen zijn opgelost.

Blijft het probleem voortduren dan wordt gevraagd om een zo volledig mogelijke omschrijving van het probleem te geven. Is het probleem meer complex dan legt het Contactcenter het probleem voor aan de informaticadienst (helpdesk) die na een grondig onderzoek betrokkene verder helpt.

Voor de problemen van de gepensioneerden die werkten met Internet Explorer 10 werd "Mypension" technisch aangepast in de weken die volgden op de vaststelling van deze problemen.

Als de gepensioneerde aan de RVP meldt dat hij bepaalde documenten niet kan inkijken ingevolge de problemen met de toegang tot "Mypension" dan stuurt de RVP hem een papieren versie van deze documenten.

Conclusie

"Mypension is een tool die het mogelijk maakt:

- de pensioenloopbaangegevens te raadplegen
- een elektronische versie van de briefwisseling met de RVP te raadplegen
- de volgende betaaldatum van het pensioen te raadplegen
- de uitsplitsing van de reeds ontvangen betalingen te bekijken
- de evolutie van een pensioenaanvraag in realtime te volgen.

In zijn vorig Jaarverslag²¹ wees de Ombudsdienst Pensioenen al op de voordelen, met name sneller, completer, ecologischer en economischer. Tevens creëert deze tool een vlottere bereikbaarheid: op deze manier is de RVP 24 uur per dag, 7 op 7 dagen bereikbaar. Wie de RVP vanuit het buitenland wil contacteren dient nu geen rekening meer te houden met het tijdsverschil.

Maar de mogelijkheden van MyPension gaan nog verder. Met deze tool is het niet enkel mogelijk gegevens te raadplegen, tevens kan de gepensioneerde:

- zijn contactgegevens aanpassen
- vragen om zijn briefwisseling afkomstig van de RVP via e-mail te ontvangen
- zijn pensioenbedrag simuleren op basis van pensioenloopbaangegevens
- het bankrekeningnummer waarop men het pensioen wil ontvangen meedelen of laten wijzigen.

Met "Mypension" creëerde de RVP dus tevens een interactief platform waarop

---

²¹ JV 2012, P. 64 -69

interacties tussen burger en administratie kunnen plaatsvinden. Hiermee doet de RVP een vernieuwde dimensie in de relatie ontstaan tussen hem en de gepensioneerde. Door “Mypension” is de gepensioneerde immers niet meer enkel een afnemer van informatie maar tevens een producent en beheerder van zijn informatie. Alzo ontwikkelt de relatie tussen de pensioendienst en de gepensioneerde zich en wordt ze steeds minder hiërarchisch.

Dit past in de tijdsgeest waarbij de maatschappij ook steeds meer een netwerk wordt waarin burgers eigen initiatieven ontplooiën. In deze netwerk- en informatiesamenleving is sprake van meer gelijkwaardigheid tussen overheid, burger en bedrijf. De overheid is één van de schakels in dit netwerk. In deze omslag spelen openheid, openbaarheid en transparantie van de overheid een belangrijke rol²².

Transparantie van de overheid wordt hierbij door burgers beschouwd als een vanzelfsprekendheid. De overheid dient niet transparant te zijn ‘omdat het moet’, maar omdat zij dat in de context van de democratische rechtstaat van nature is. Transparantie is daarmee een wezenskenmerk van de overheid, een *conditio sine qua non* om het vertrouwen in de overheid te bevorderen.

Dat de ontwikkeling naar meer openheid en transparantie een mondiale ontwikkeling is, blijkt onder andere uit de oprichting van het samenwerkingsverband “Open Government Partnership” (OGP)²³. Dit samenwerkingsverband tussen verschillende landen uit de hele wereld, dat werd gestart op initiatief van president Obama en premier Cameron, is gericht op het bevorderen van een open overheid. Met dit initiatief wordt gewerkt aan het versterken van de positie van burgers ten opzichte van de overheid, hun mogelijkheden om te participeren, aan het vergroten van transparantie, effectiviteit en verantwoording en aan de inzet van innovatieve technologieën om de dienstverlening te verbeteren. De vorming van een beweging als het Open Government Partnership en de snelle groei van dit partnerschap (binnen een jaar naar 55 landen) laat zien dat wereldwijd bij overheden het besef groeit dat overheden aansluiting moeten zoeken bij de beweging naar meer openheid in de samenleving.

Ook al is België niet aangesloten bij dit netwerk, toch heeft de RVP met “Mypension” zijn organisatie en werking waar nodig aangepast aan de maatschappij die voortdurend in verandering is. Dat de RVP zich aansluit bij de maatschappelijke veranderingen mag niet verwonderen: vernieuwingsgerichtheid is duidelijk in de vierde bestuursovereenkomst (2013-2015)²⁴ naar voren geschoven als één van waarden waaraan de RVP veel belang hecht.

Deze bestuursovereenkomst zet immers op de eerste plaats in op het boeken van efficiëntiewinsten. “Mypension” draagt hiertoe bij. Het belang van inzetten op efficiënte, participatiegerichte vernieuwende tools wordt verklaard doordat de RVP geconfronteerd wordt met een aantal serieuze uitdagingen zoals enerzijds

²² Zie ook De Nationale Ombudsman(Nederland), De burger gaat digitaal, 9 december 2013, rapportnummer 2013/170 en Nederlands Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Visie Open Overheid, september 2013

²³ <http://www.opengovpartnership.org>

²⁴ Koninklijk besluit van 23 mei 2013 tot goedkeuring van de vierde bestuursovereenkomst van de RVP, B.S. 9 augustus 2013, p. 51582

budgettaire bezuinigingen en anderzijds de steeds hogere verwachtingen van de gepensioneerden.

Aan de andere kant zijn veel burgers bereid om eigen initiatief te nemen.

Met het versterken van de verbinding tussen de pensioendienst en de gepensioneerde, ligt het voor de hand om een groter gewicht toe te kennen aan de actieve openbaarheid dan tot dusver in praktijk werd gebracht. Openheid en transparantie zijn zoals reeds gesteld een voorwaarde voor samenwerking tussen de gepensioneerde en de pensioendienst. In zijn nieuwe bestuursovereenkomst benadrukt de RVP in artikel 5 dan ook dat transparantie een belangrijke waarde is: er wordt gesteld dat het de plicht van de RVP is openheid en transparantie ten opzichte van de burger te tonen.

Zo vindt de gepensioneerde vlot de juiste dienstverlening en is hij op de hoogte van zijn rechten en plichten. Dit vergt dus dat de pensioendienst proactief is in het verstrekken van informatie. Transparantie is nodig zodat de burger kan nakijken welke gegevens over hem geregistreerd zijn en weet wat er met welke gegevens kan gebeuren.

Anderzijds schept "Mypension" de mogelijkheid informatie op maat van de gepensioneerde mogelijk te maken. De Ombudsdienst Pensioenen spreekt dan ook zijn lof uit voor de initiatieven die de RVP op deze punten onderneemt. De RVP maakt hier nuttig gebruik van de mogelijkheden die digitale technologie creëert.

Wel zien wij nog verbeterpunten in het succesvolle streven van de pensioendiensten naar meer transparantie in de communicatie met de burger op het vlak van informatie over de toegepaste procedures en werkmethodes.

Informatie geven over bijvoorbeeld het gegevensverkeer tussen de verschillende pensioendiensten, met name welke gegevens op welk tijdstip worden uitgewisseld tussen de pensioendiensten (b.v. uitwisseling van loopbaangegevens of een verklaring betreffende de beroepsbezigheid, op welke gegevens de pensioendienst nog wacht,...), zou aan de gepensioneerden de mogelijkheid bieden de pensioendiensten te helpen ontbrekende documenten uit het pensioendossier sneller te vervolledigen. Op deze manier geeft de pensioendienst haar regierol uit handen en staat zij open voor de oplossingen van de gepensioneerden.

Hiermee vindt er op het gebied van eigenaarschap een verschuiving plaats richting de burger. Er wordt een doe-democratie ontwikkeld: gepensioneerden en pensioendienst ontwikkelen zo samen ideeën en werken zo samen om tot een oplossing te komen. Kortom beiden leren zo van elkaar.

Er wordt dan ook gesteld dat transparantie en openheid van de overheid voorwaarden zijn voor burgers om de overheid en haar activiteiten in de publieke sector te kunnen bewaken en te controleren. De Amerikaan Louis Brandeis refereerde aan het voorkomen van corruptie en fraude toen hij stelde dat "Sunlight is the best disinfectant". Openbaarheid heeft een reinigende werking.

Verder kan er nog meer ingezet worden op open communicatie. Met name ook open communicatie over zaken die anders lopen dan gepland: we denken hierbij aan communicatie over technische of andere problemen die zich voordoen, kinderziektes bij nieuwe applicaties, achterstand ingevolge toegenomen werkdruk en informatie over de tijd die nodig is om nieuwe wetgeving te implementeren.

Dit wordt door de gepensioneerde immers verwacht van een toegankelijke overheid. Zo hadden de tijdelijke technische problemen inzake de toegang tot de website "Mypension" via sociale media (twitter, facebook) of via de reguliere website van de RVP aan de gepensioneerden kunnen gecommuniceerd worden. Kortom door het systematisch en actief openbaar maken van alle informatie van de pensioendienst, (natuurlijk uitgezonderd deze waarvoor geheimhoudingsplicht geldt of de privacybescherming speelt) krijgen de gepensioneerden zicht op de werking van de pensioendienst en kunnen ze volwaardig participeren.

Verder dient de pensioendienst de gepensioneerde te faciliteren bij het in orde stellen en houden van zijn gegevens. Het is immers belangrijk dat de gepensioneerden vertrouwen hebben in de digitale dienstverlening. Ze moeten kunnen vertrouwen op de veiligheid van het systeem maar ook hulp en ondersteuning aangeboden krijgen wanneer ze geen toegang kunnen krijgen tot hun gegevens.

Problemen met de toegang tot de persoonlijke gegevens kunnen, zoals blijkt uit de beschreven klachten zowel liggen aan fouten in het informaticasysteem, het niet aangepast zijn van de website aan de nieuwste technologische evoluties (nieuwe browserversie) maar evengoed te wijten zijn aan de beperkte informaticavaardigheid van de klager.

Een nieuwe uitdaging voor de RVP is dan ook bij klachten te onderzoeken of het een fout in het systeem betreft dan wel een fout van de burger.

De RVP gaat deze nieuwe uitdaging aan en is zich ervan bewust dat niet elke gepensioneerde digitaal zelfredzaam is. In zijn vierde bestuursovereenkomst (2013-2015) besteedt de RVP aan dit aspect uitdrukkelijk aandacht: er wordt gesteld dat bij digitale dienstverlening principes als gebruiksvriendelijkheid en administratieve eenvoud gelden als leidraad. Verder stelt de RVP in artikel 8 van zijn bestuursovereenkomst dat hij inzake online dienstverlening streeft naar een minimale klantentevredenheid van 80%.

Zo biedt de RVP begeleidende maatregelen aan om de gepensioneerden te helpen zijn internetvaardigheden verder te ontwikkelen. In dit kader past ook de helpfunctie op de onthaalpagina van "Mypension". Hier is een checklist met veel voorkomende problemen die de gepensioneerde ondervindt op informatica vlak opgenomen, zoals een handleiding voor het installeren van een eID software op een pc, een configuratie van Adobe Acrobat 9 om te ondertekenen, instructies over hoe men ervoor zorgt dat Outlook een certificaat aanvaardt om te ondertekenen,.... Tevens tonen video's en demo's hoe je moet inloggen met een elektronische identiteitskaart of eID, inloggen met een token, e-mailadres registreren en aanpassen, pensioenaanvraag indienen, raming aanvragen,.... Verder biedt de RVP de mogelijkheid zijn helpdesk te contacteren. Hiervoor wordt gevraagd

het probleem waarmee men geconfronteerd wordt zo gedetailleerd mogelijk te omschrijven (welke foutmelding u krijgt, wat er precies schort,...) en een screenshot toe te voegen.

Tot slot laten de klachten de RVP ook toe een monitoring te maken zodat de dienstverlening beter aansluit op de behoeften van de burger.

Kortom de RVP lijkt de weg van de toekomst gekozen te hebben. Het College twijfelt er geen ogenblik aan dat ook de andere pensioendiensten hieraan zullen meewerken en hun inspanningen verder zetten zodat zo vlug als mogelijk, en ondanks de verschillende beperkingen waarmee de diensten momenteel worden geconfronteerd, een online dossier beschikbaar is dat ten allen tijde door de gepensioneerden kan geraadpleegd worden.

De andere pensioendiensten zijn zich overigens ervan bewust dat een grotere transparantie nodig is. Zo stelt de PDOS dat er momenteel nog geen online toepassing is die toelaat om de gegevensbank van de PDOS te raadplegen om te zien of een dossier al dan niet volledig is. De PDOS doet evenwel momenteel grote inspanningen om dit te realiseren in samenwerking met de RVP en het RSVZ. Het beschikbaar zijn van een algemene gegevensbank heeft als voordeel dat de volledige loopbaan, ongeacht het werknemersstatuut en ongeacht de sector van tewerkstelling, op een geïntegreerde manier kan worden voorgesteld.

Ook het RSVZ heeft in zijn bestuursovereenkomst 2013-2015 in de lijst van strategische projecten het meewerken aan de ontwikkeling van My pension tot een gemeenschappelijk online platform voor alle stelsels opgenomen.

ZIV-bijdrage en Solidariteitsbijdrage – Wijzigingen in de wetgeving vanaf 2013 – Toepassing door de pensioendiensten

Dossiers 24296 - 24510

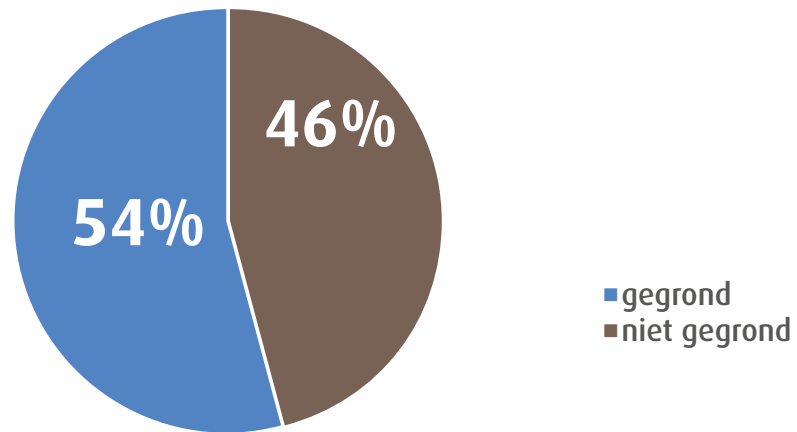
Zie deel De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

De Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren.

Zie verder de bespreking in het gedeelte transversale analyse.

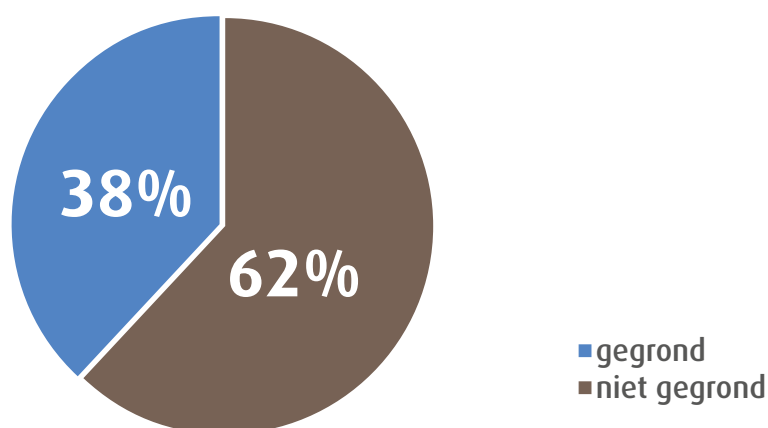
Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen. Zie naast de bespreking van de opmerkelijke dossiers eveneens de bespreking in het gedeelte transversale analyse.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Gelijkstelling in een Belgisch pensioenstelsel van een ziekteverlof dat een tewerkstelling in een ander land van de Europese Unie onderbreekt en gedekt werd door Belgische uitkeringen – Uniforme werkwijze door RVP en RSVZ

Dossier 21137

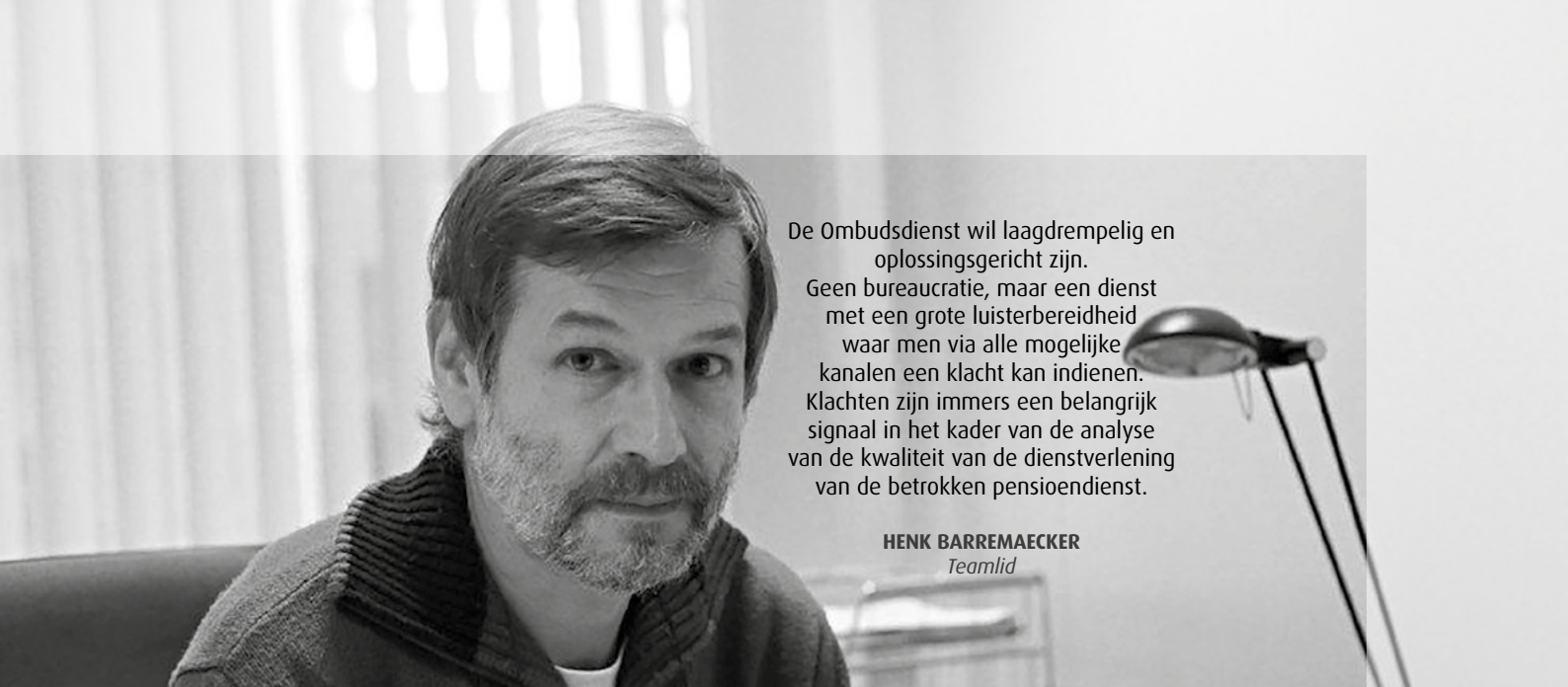
De feiten

In november 2011 neemt de heer Wurz contact op met de Ombudsman omdat hij niet tevreden is over de manier waarop zijn pensioendossier door het RSVZ behandeld wordt. Hij meent benadeeld te zijn omdat het RSVZ zijn ziekteverlof tussen 2007 en 2011 niet als gelijkgestelde periode opneemt in de pensioenberekening hoewel hij tijdens die periode ziektevergoedingen genoot in toepassing van de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsvergoedingen.

De heer Wurz had in juni 2011 het RSVZ verzocht de beslissing van 3 mei 2011 te herzien. Het RSVZ weigerde, na een nieuw onderzoek, hierop in te gaan. De heer Wurz dient geen verzoek in bij de rechtbank. Hij blijft er evenwel van overtuigd dat er iets fout is in de beslissing van het RSVZ en probeert om via bemiddeling tot een positief resultaat te komen.

De heer Wurz is gepensioneerd sedert 1 juni 2011 (65 jaar). Hij woonde altijd in België maar werkte in België en in Luxemburg:

De Ombudsdienst wil laagdrempelig en oplossingsgericht zijn. Geen bureaucratie, maar een dienst met een grote luisterbereidheid waar men via alle mogelijke kanalen een klacht kan indienen. Klachten zijn immers een belangrijk signaal in het kader van de analyse van de kwaliteit van de dienstverlening van de betrokken pensioendienst.

HENK BARREMAECKER
Teamlid

1965-1969 werknemer in België
1969-1993 zelfstandige in België
1994-2007 zelfstandige in het Groothertogdom Luxemburg en openbare mandaten in België
2007-2011 ziekteverlof gedekt door vergoedingen ten laste van het RIZIV

Noch het RSVZ, noch de RVP nemen deze laatste periode op in de pensioenberekening.

Het RSVZ legt in zijn brief van juli 2011 aan de heer Wurz uit dat ondanks het feit dat zijn ziekteverlof vergoed werd door het RIZIV, deze periode toch niet in het pensioen als zelfstandige kan worden opgenomen omdat dit ziekteverlof niet meteen volgt op een periode als zelfstandige in België²⁵.

Bedenkingen

De reden die het RSVZ opgeeft om de periode van ziekte niet gelijk te stellen is correct voor een persoon die uitsluitend in België heeft gewerkt. In dit geval heeft de heer Wurz door ziekte zijn zelfstandige activiteit in Luxemburg moeten stopzetten. De Europese Verordening 883/2004 bepaalt in dergelijk geval dat voor de vaststelling van het evenredig pensioen rekening moet gehouden worden met de Luxemburgse periode alsof het periodes in België betreft.

Indien betrokkene in dergelijk geval werknemer is geweest in een ander Europees land dan neemt de RVP de periode van ziekte op in het pensioen:

Dit lijkt ons correct en in overeenstemming met de Europese verordeningen. Zo wordt voorkomen dat een periode van ziekte die een beroepsactiviteit onderbreekt in geen van beide landen zou worden erkend terwijl betrokkene in orde was met de sociale bijdragen daar hij vergoed werd door zijn mutualiteit in toepassing van de RIZIV wetgeving.

25 Artikel 29 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen stelt dat de belanghebbende de hoedanigheid van zelfstandige moet bezitten sedert ten minste negentig dagen op het ogenblik waarop de gelijkstelling een aanvang neemt en dat hij op het ogenblik waarop aan de bezigheid als zelfstandige een einde wordt gemaakt getroffen is door een arbeidsongeschiktheid van ten minste 66 %.

De RVP en het RSVZ zouden op dezelfde wijze moeten werken wanneer de regels – hier de Europese Verordening – dezelfde zijn. Wij vroegen dan ook aan het RSVZ om zijn werkwijze aan te passen in overeenstemming met de Europese Verordening en de pensioenwetgeving in de regeling voor zelfstandigen.

In het antwoord van 21 december 2012 stelt het RSVZ dat noch België, noch Luxemburg de periode van ziekte erkend als een verzekerde periode die pensioenrechten opent. Anderzijds is het wel zo dat deze periode rechten opent binnen een ander domein van de sociale zekerheid (ziekte- en invaliditeitsvergoedingen).

Het RSVZ stelt vast dat er een juridische leemte bestaat waardoor betrokkenen benadeeld worden. Een billijke oplossing dringt zich op. Het RSVZ stemt ermee in om de werkwijze van de RVP toe te passen.

Het vestigt de aandacht erop dat dergelijke perioden enkel kunnen in aanmerking komen in de berekening van het theoretisch pensioen in het geval betrokkene het statuut van zelfstandige had in de andere lidstaat op het ogenblik dat de gelijk te stellen periode aanvat.

Conclusie

Het door de heer Wurz aangekaarte probleem was complex en het was niet eenvoudig om een oplossing te vinden omdat noch de Belgische wetgeving, noch de Europese Verordening uitdrukkelijk deze specifieke situatie voorziet.

In zijn brief van 1 juli 2011 aan de heer Wurz verantwoordde het RSVZ (verkeerdelijk) zijn standpunt (het niet opnemen van het ziekteverlof van 2007 tot 2011 in de pensioenberekening) door het feit dat de heer Wurz niet meer onderworpen was aan het sociaal statuut van zelfstandige sedert 1993. Verder haalde het ook de verschillen in de wetgeving aan tussen het sociaal statuut als zelfstandige en de reglementering inzake ziekte en invaliditeit.

Het RSVZ was niet gemakkelijk te overtuigen om een periode gedekt door de invaliditeitsverzekering op te nemen in zijn pensioen. Het bleef lang vasthouden aan de letter van de Belgische wet.

Na lange onderhandelingen heeft het RSVZ toegegeven dat een weigering van de gelijkstelling van de periode van invaliditeit betrokkene benadeelt in zijn rechten als sociaal verzekerde.

Eind december 2012 heeft het RSVZ ermee ingestemd om het dossier te herzien in samenspraak met de RVP (om na te gaan in welke regeling de gelijkstelling het meest voordelig was). Dit heeft uiteindelijk geleid tot de beslissing van 2 juli 2013 en tot de opname van de periode van ziekte in de regeling voor zelfstandigen in België.

Het pensioen als zelfstandige wordt hierdoor verhoogd van 576,28 euro naar 621,25 euro per maand. De heer Wurz krijgt 1.094,63 euro achterstallig uitbetaald.

De mening van de Ombudsman

Behoorlijk bestuur betekent onder andere dat elk dossier nauwgezet onderzocht

wordt. Dit onderzoek mag niet beperkt worden tot het bestaande wettelijke kader maar vergt in sommige gevallen, en zeker wanneer er toepassing is of kan zijn van de Europese Verordeningen, een breder onderzoek.

De bemiddeling van de Ombudsman heeft er in dit dossier toe bijgedragen dat de pensioeninstelling - in casu het RSVZ - het onderzoek verruimd heeft en zijn werkwijze heeft afgestemd op de toepassing van quasi dezelfde wetgeving door een andere pensioeninstelling (RVP).

Een directe samenwerking van en een betere coördinatie tussen pensioendiensten leidt tot eenvormige beslissingen en komt de efficiënte werking ten goede.

Stopzetting van een zelfstandige activiteit in 2013 – Door nieuwe cumulatiewetgeving pensioen geschorst voor het ganse kalenderjaar bij overschrijding van de toegelaten jaargrenzen – Door administratieve maatregel van het RSVZ het pensioen in 2013 alsnog betaalbaar vanaf stopzetting van activiteit

Dossier 24666

De feiten

De heer Derop is gepensioneerd als zelfstandige. Hij oefent een politiek mandaat uit. Omdat hij de toegelaten jaargrenzen overschrijdt is zijn pensioen geschorst.

Vanaf 1 oktober 2013 zet hij zijn mandaat stop. Hij vraagt aan het RSVZ om zijn pensioen opnieuw uit te betalen.

Het RSVZ weigert dit. Volgens het RSVZ is de cumulatiewetgeving vanaf 1 januari 2013 gewijzigd en moet voortaan het pensioen voor het ganse kalenderjaar geschorst worden indien de inkomsten de toegelaten grenzen overschrijden.

Na verder opzoekwerk en na meer inlichtingen ingewonnen te hebben bij het RSVZ komt de heer Derop tot de vaststelling dat deze wetwijziging pas in juni 2013 in het Belgische staatsblad is verschenen. Hoe kon hij in het begin van 2013 de situatie correct inschatten wanneer de spelregels in de loop van het jaar veranderen?

De heer Derop doet beroep op de Ombudsman.

Bedenkingen

Vanaf 1 januari 2013 is de nieuwe cumulatiewetgeving in voege getreden. In de regeling voor zelfstandigen heeft het koninklijk besluit van 6 juni 2013 tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen deze nieuwe regeling ingevoerd.

Tot voor de wijziging door dit koninklijk besluit luidde artikel 107, § 3, C van het koninklijk besluit van 22 december 1967 als volgt:

“Wanneer het pensioen niet voor een volledig kalenderjaar is toegekend, worden de in § 2 en de in deze paragraaf beoogde bedragen vermenigvuldigd met een breuk waarvan de noemer 12 is en de teller gelijk is aan het aantal maanden die door het recht op het pensioen zijn gedekt.

Wanneer de beroepsbezigheid in de loop van een kalenderjaar aanvangt of wordt stopgezet, of in de loop van een kalenderjaar aanvangt en wordt stopgezet, worden de in § 2 en de in deze paragraaf beoogde bedragen vermenigvuldigd met een breuk waarvan de noemer 12 is en de teller gelijk is aan het aantal maanden van beroepsbezigheid die door het recht op het pensioen zijn gedekt.”

Een gepensioneerde zelfstandige die een beroepsactiviteit uitoefent waarvan de inkomsten boven de toegelaten grenzen liggen ziet hierdoor in het jaar van stopzetting van de beroepsactiviteit het pensioen als zelfstandige enkel geschorst tijdens de maanden waarin de beroepsactiviteit werd uitgeoefend. Deze regeling gold tot en met het kalenderjaar 2012.

Door de wijziging in 2013 is het tweede lid geschrapt. Dit heeft tot gevolg dat voor degene die een beroepsactiviteit uitoefent waarvan de inkomsten boven de toegelaten grenzen liggen en zijn activiteit in de loop van het kalenderjaar 2013 stopzet, zijn pensioen voor het ganse kalenderjaar geschorst wordt (terwijl dit vóór de wijziging enkel geschorst werd voor de maanden tijdens dewelke de activiteit werd uitgeoefend).

Deze wijziging is het gevolg van een aanbeveling van de Ombudsdienst Pensioenen om in alle pensioenregelingen dezelfde inkomensgrenzen voor de toegelaten beroepsactiviteit in te voeren, weze het nu per jaar of per gedeelte van een jaar zodat alle gepensioneerden gelijk behandeld worden. De wetgever heeft geopteerd voor de toepassing van inkomensgrenzen per jaar en bijgevolg de spreiding van de beroepsinkomsten over het gehele jaar.

Deze wijziging ging in op 1 januari 2013 maar werd pas op 18 juni 2013 in het Belgische staatsblad gepubliceerd. Bijgevolg had de nieuwe wetgeving terugwerkende kracht vermits de nieuwe regeling van toepassing werd gemaakt op voor de inwerkingtreding van de nieuwe regel definitief verworven toestanden, verrichte handelingen en gebeurde feiten.

De terugwerkende kracht is ons inziens enkel het gevolg van een langer dan gepland verloop van de wetgevingsprocedure²⁶.

Het RSVZ heeft de gepensioneerden die een beroepsactiviteit uitoefenen (en die de toegelaten grenzen overschrijden) niet ingelicht over deze belangrijke wijziging in de wetgeving. Wij vonden en vinden deze informatie ook niet terug op de website van het RSVZ. De gepensioneerde die zijn activiteit stopzet en die zich niet vooraf zelf geïnformeerd heeft zal tot de vaststelling komen dat hij gedurende een aantal maanden geen inkomen heeft omdat zijn pensioen niet betaalbaar zal gesteld worden.

26 De nieuwe regeling inzake toegelaten activiteit voorziet immers dat wie een loopbaan van minimum 42 jaar heeft én 65 jaar is onbeperkt mag bijverdienen. De Raad van State had hierover een kritisch advies gegeven. Volgens de Raad van State was dit criterium oorspronkelijk onvoldoende gemotiveerd. Nader onderzoek en motivering heeft enige tijd in beslag genomen waardoor de hervorming van de toegelaten activiteit voor gepensioneerden later dan gepland gestemd werd in het parlement.

Reeds op 18 juni 2013, datum van publicatie van de nieuwe wetgeving, overschreed de wedde van de heer Derop het nieuw ingevoerde wettelijk toegelaten jaargrensbetrag. Gelet op de terugwerkende kracht van de nieuwe wetgeving moeten zijn inkomsten gespreid worden over het hele jaar. De beslissing tot schorsing van het pensioen voor het ganse kalenderjaar 2013 was bijgevolg correct.

Zonder duidelijke inlichtingen en gelet op de terugwerkende kracht van de wetgeving was het voor de gepensioneerden niet mogelijk om een gepaste beslissing te nemen betreffende de inkomsten van het 2013 wanneer de beroepsactiviteit zich niet uitstrekt over het volledig jaar. Zij vertrouwden erop dat het pensioen (opnieuw) betaald zou worden zodra zij hun activiteit stopzetten.

Een strikte toepassing van de nieuwe wetgeving zou dan ook het “vertrouwensbeginsel” (een administratief rechtsbeginsel) evenals het “rechtszekerheidsbeginsel” (de gepensioneerden moeten de gevolgen van hun handelingen op hun reeds ingegaan pensioen op voorhand kunnen inschatten) schenden.

Wij vroegen dan ook om het pensioen van de heer Derop om billijkheidsredenen betaalbaar te stellen voor de maanden gelegen tussen de stopzetting van de activiteit en het einde van het kalenderjaar 2013. Bij uitbreiding vroegen wij om alle gelijkaardige dossiers op dezelfde wijze te herzien.

Wij verwijzen nog naar het antwoord van de Minister van Pensioenen in de Kamercommissie sociale zaken van 23 oktober 2013²⁷ in een relatief analoog voorbeeld, met name het geval waarbij de Minister bevestigt dat de personen die nog geen aanvraag deden tot het bekomen van een pensioen omdat ze verder werken zonder hun inkomsten te beperken toch de mogelijkheid krijgen tot het einde van 2013 om hun pensioen uitzonderlijk met terugwerkende kracht te verwerven vanaf 1 januari 2013 voor zover zij aan de voorwaarden van leeftijd en loopbaan voldoen. Ook hier zorgt de billijkheid ervoor dat die personen die op 1 januari 2013 nog geen pensioenaanvraag ingediend hebben, doch reeds 65 jaar zijn en een loopbaan van 42 jaren bewijzen hun pensioen met terugwerkende kracht tot 1 januari 2013 krijgen toegekend en betaald, daar waar de strikte toepassing van de wetgeving tot gevolg zou hebben gehad dat het pensioen bij een nieuwe aanvraag ten vroegste de eerste dag van maand volgend op de aanvraag kon ingaan. Ook deze uitzondering werd toegestaan daar de nieuwe wetgeving pas in de loop van de maand juni gepubliceerd is.

Conclusie

Het RSVZ was geen voorstander van de schrapping van artikel 107, § 3, C, 2de lid van het koninklijk besluit van 22 december 1967 maar bracht de wetgeving in het stelsel der zelfstandigen in overeenstemming met de pensioenwetgeving in de andere stelsels.

Het RSVZ erkent dat sommige gepensioneerden, zoals de heer Derop, door de late publicatie en de terugwerkende kracht van de wetgeving voor een voldongen feit

---

27 Vraag van mevrouw Sonja Becq aan Minister van Pensioenen over «de toekenning van een pensioen aan mensen die voldoen aan de voorwaarden voor onbeperkt bijverdienen» (nr. 20374), *Hand Kamer* 2013-2014, 23 oktober 2013, 5-6

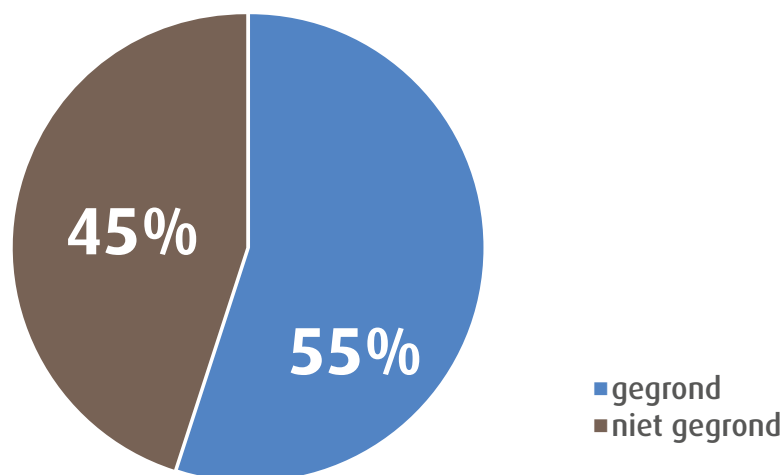
geplaatst werden en hun inkomsten niet meer konden beperken tot de toegelaten grenzen.

Voor het jaar 2013 besliste het RSVZ om een administratieve maatregel toe te passen en voor de gepensioneerden die de toegelaten grenzen overschrijden en die in de loop van 2013 hun beroepsbezigheid stopzetten het pensioen betaalbaar te stellen voor de maanden gelegen tussen de stopzetting van de activiteit en het einde van het kalenderjaar.

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Pensioendienst voor de Overheidssector. Zie naast de bespreking van de opmerkelijke dossiers eveneens de bespreking in het gedeelte transversale analyse.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

ZIV-bijdrage en Solidariteitsbijdrage – Wijzigingen in de wetgeving vanaf 2013 – Toepassing door de pensioendiensten

Dossiers 24296 - 24510

De feiten

De heer Gijzen woont in Nederland en geniet sedert jaren een pensioen in Nederland en een Belgisch pensioen als werknemer en als ambtenaar.

Op zijn Belgische pensioenen wordt geen ZIV-bijdrage ingehouden. Door het feit dat hij een Nederlands pensioen heeft en in Nederland woont, valt hij ten laste van de Nederlandse ziekteverzekering.

Er wordt daarentegen wel een solidariteitsbijdrage ingehouden. Hij heeft vernomen dat er een wijziging gebeurde in de Europese Verordeningen en vraagt zich af of deze solidariteitsbijdrage nog wel moet ingehouden worden op zijn Belgische pensioenen.

De RVP deelt hem mee dat hij niet langer een solidariteitsbijdrage zal inhouden. Omdat hij van de CDVU geen nieuws kreeg, wendt hij zich tot de Ombudsman.

De heer Docquier geniet sedert januari 2012 een rustpensioen van zo'n 5.000 euro bruto per maand dat betaald wordt door de CDVU. Sinds eind 2011 woont hij in Spanje. Elke maand houdt de CDVU een ZIV-bijdrage in van 178,16 euro (3,55 %) en een solidariteitsbijdrage van 100,37 euro (2 %).

Ondanks dat hij enkel een pensioen bij de CDVU geniet, vraagt hij in februari 2012 aan de RVP om geen ZIV-bijdrage meer in te houden. In juli 2012 deelt de RVP hem mee dat het onderzoek van het dossier aantoont dat hij geen vrijstelling van de ZIV-bijdrage kan bekomen omdat België de medische kosten ten laste neemt en niet Spanje, zoals betrokkene dacht.

De heer Docquier kan hiermee niet instemmen en blijft bij de RVP verder aandringen. In zijn antwoord van 9 oktober 2013 bevestigt de RVP hem nogmaals dat de ZIV-bijdrage wel degelijk moet ingehouden worden op zijn pensioen en geeft hierover meer details.

De RVP verwijst naar de Europese verordening 883/2004 van 29 april 2004 (artikel 30, 1) die in voege trad op 1 mei 2010. Hij voegt een uittreksel hieruit bij zijn antwoord.

Dit artikel 30 stelt het volgende:

“Het orgaan van een lidstaat dat krachtens de door dat orgaan toegepaste wetgeving belast is met het inhouden van de premies of bijdragen ter dekking van prestaties bij ziekte en van moederschaps- en daarmee gelijkgestelde vaderschapsuitkeringen, kan slechts deze premies of bijdragen, welke worden berekend overeenkomstig de door dit orgaan toegepaste wetgeving, heffen en innen voor zover de kosten voor de verstrekkingen die moeten worden verleend krachtens de artikelen 23 tot en met 26, worden gedragen door een orgaan van genoemde lidstaat.”

Ondanks dit alles blijft de heer Docquier van mening dat er geen ZIV-bijdrage dient ingehouden te worden. Hij contacteert de Ombudsman.

Het College stelt vast dat betrokkene in Spanje woont maar dat hij nooit in dat land gewerkt heeft. Hij kan dan ook in toepassing van de Europese Verordeningen voor wat betreft zijn medische kosten niet ten laste zijn van de Spaanse sociale zekerheid.

De terugbetaling van de medische kosten in Spanje gebeurt op basis van een document van zijn Belgische mutualiteit. Voor hem, en voor alle anderen die in een gelijkaardige situatie zijn, betaalt het RIZIV jaarlijks een forfaitair bedrag aan de Spaanse sociale zekerheid.

De conclusie is dan ook dat België een ZIV-bijdrage op zijn pensioen mag inhouden omdat de kosten verbonden aan ziekte of invaliditeit ten laste blijven van België.

Het verzoek van de heer Docquier is op dit punt ongegrond.

Inzake de solidariteitsbijdrage in beide dossiers moet de CDVU een beslissing nemen. Wij vragen om de inhouding na te kijken en de situatie van betrokkenen eventueel aan te passen.

De CDVU antwoordt ons dat de solidariteitsbijdrage vanaf oktober 2013 niet meer wordt ingehouden. Ook alle andere dossiers die zich in een vergelijkbare situatie bevinden werden opnieuw onderzocht en aangepast.

Alle dossiers zijn geregulariseerd in december 2013.

Bedenkingen

De ZIV-bijdrage en de solidariteitsbijdrage vallen onder de uitsluitend Belgische wettelijke bepalingen²⁸.

Tot in 2012 werd er geen ZIV-bijdrage ingehouden op de pensioenen uit een andere lidstaat van de Europese Unie die betaald werden aan de gepensioneerden die in België wonen en gedekt worden door de Belgische ziekteverzekering.

De solidariteitsbijdrage werd ingehouden op de Belgische pensioenen van een gepensioneerde die in België woont maar ook op de pensioenen van diegenen die België verlieten om zich in een andere lidstaat van de Europese Unie te vestigen en die onder de sociale zekerheid van die lidstaat vallen.

Dit is evenwel niet in overeenstemming met de Europese Verordening 883/2004 die de aanwijsregels inzake sociale zekerheid bevat van diegenen die zich binnen de Europese Unie verplaatsen. Ingevolge de opmerkingen terzake van de Europese Commissie heeft België zich ertoe geëngageerd om aan deze situatie een einde te maken vanaf 1 januari 2013.

1. De wijzigingen in de regelgeving

De Europese Verordening voorziet dat voor de gepensioneerden de wettelijke regeling van de lidstaat van verblijf van de betrokkene als enige toepasselijk is. Voor de verstrekkingen bij ziekte wijkt de Verordening af en stelt ze dat deze ten laste komen van de ter zake pensioenen bevoegde lidstaat. De bijdragen kunnen worden geïnd indien betrokkene in België woont en hier een pensioen geniet of indien betrokkene in een andere lidstaat woont en geen recht heeft op verstrekkingen krachtens de wetgeving van die staat.

De wetgever paste artikel 68, § 3 van de wet van 30 maart 1994 aan. Daarnaast vaardigde de wetgever de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen en het koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van deze wet uit.

De solidariteitsbijdrage kan voortaan worden geïnd op pensioenen die door een andere lidstaat worden betaald. Verhuist de gepensioneerde naar een andere lidstaat van de Europese Unie en valt hij onder de plaatselijke sociale zekerheid dan wordt er, zoals het hoort, geen solidariteitsbijdrage meer geïnd. De ZIV-bijdrage wordt uitgebreid tot de pensioenen ten laste van een buitenlands pensioenstelsel of van een pensioenstelsel van een internationale instelling (wordt nu uitdrukkelijk in de wetteksten voorzien). A contrario zijn niet onderworpen de pensioenen ten laste van een Belgisch pensioenstelsel die worden uitbetaald aan een gepensioneerde die in een andere lidstaat van de EER woont en voor zijn geneeskundige verzorging niet ten laste is van België.

28 De ZIV-bijdrage valt onder artikel 191 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994, de solidariteitsbijdrage wordt geregeld door artikel 68 van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen.

2. De toepassing van de nieuwe bepalingen door de pensioendiensten

Omdat de nieuwe bepalingen te kunnen toepassen diende de RVP zijn computerprogramma's aan te passen. Deze aanpassingen werden geprogrammeerd met als datum 1 januari 2013, datum waartoe België zich tegenover de Europese Commissie verbonden had om zich in overeenstemming te zetten met de Europese Verordening 883/2004.

Gelet op het feit dat de wet van 13 maart 2013 op de ZIV-bijdrage en de solidariteitsbijdrage pas verschenen is op 21 maart 2013 heeft de RVP de aanpassing van de inning van bijdragen tot die datum zonder wettelijke basis verricht. Dit gaat in tegen de principes van de rechtszekerheid en zou bijgevolg ten allen tijde vermeden moeten worden.

Overigens heeft de RVP enkel brieven verstuurd waarin men enkel een verlaging van het pensioenbedrag vermeldt, maar hiervoor geen reden geeft. De RVP geeft in krantenartikelen²⁹ toe dat hij inderdaad beter een brief met uitleg had gestuurd, maar dat hij hiervoor geen tijd had omdat hij zoveel werk had om de computerprogramma's aan te passen aan alle nieuwigheden.

Dit kan de indruk geven dat de RVP ervoor geopteerd heeft om de gepensioneerden niet in te lichten zodat het ontbreken van een wettelijke basis niet in het oog zou springen.

Door dit gebrek aan actieve informatie hebben vele gepensioneerden zelf contact moeten opnemen om toch enige toelichting te bekomen.

De CDVU had eerder een afwachtende houding. Inzake de ZIV-bijdrage werden de aanpassingen doorgevoerd vanaf de betaling van de maand mei 2013. Wat de aanpassing van de solidariteitsbijdrage betreft waren verschillende overlegmomenten met de RVP noodzakelijk in augustus en september 2013 alvorens de CDVU dezelfde inhoudingen deed als de RVP. De inhoudingen voor de solidariteitsbijdrage werden stopgezet in oktober 2013 voor de betrokken gepensioneerden (dit zijn voornamelijk de inwoners van een land van de EER³⁰ of Zwitserland en die een Belgisch wettelijk pensioen genieten al dan niet in cumulatie met andere buitenlandse pensioenen). De regularisaties gebeurden in december 2013.

Ook de CDVU heeft de betrokkenen niet terdege ingelicht. De gepensioneerden ontvingen enkel een betaalfiche waarop de "nieuwe toestand" vermeld werd, zonder verdere toelichting.

3. De nieuwe situatie vanaf januari 2013

De verschillende mogelijke situaties worden opgenomen in de onderstaande tabel (beperkt tot Europa). De verschillende pensioendiensten die 1ste pijler pensioenen uitbetalen passen deze regels in principe op dezelfde manier toe.

²⁹ <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1563809/2013/01/17/30-000-gepensioneerden-kregen-wel-brief-over-wijziging.dhtml>; http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20130116_00436277

³⁰ De Europese Economische Ruimte, dit zijn de landen van de Europese Unie samen met Noorwegen, IJsland en Liechtenstein.

Woonland	Pensioen van			Ten laste van België ?	ZIV?	SOL?
	België	Woonland	Ander land			
België	X	0	0	X	X	X
	X	0	X	X	X	X
EER/Zwitserland	X	X	0	0	0	0
	X	0	0	X	X	0
	X	0	X	onderzoek	0 of X	0

Voor de gevallen waarin een bijdrage verschuldigd is, wordt het percentage berekend op basis van de Belgische en buitenlandse pensioenen.

Reeds eind 2011 maakte het College de RVP er opmerkzaam op dat uit de Europese Verordeningen blijkt dat voor de gepensioneerden het sociale zekerheidsstelsel van het woonland van toepassing is³¹.

Conclusie

Aanvankelijk had de hervorming van de ZIV-bijdrage en de solidariteitsbijdrage zoals voorzien door de Regering in zijn wetsontwerp van 13 december 2012 een beperkte impact. Het betrof enkel de vereenvoudiging van het beheer van de inhoudingen door van de RVP het enige aanspreekpunt te maken voor de sociaal verzekerden (door meer bepaald een overdracht van bevoegdheden van het RIZIV naar de RVP). Doorheen de parlementaire werkzaamheden werden echter amendementen aan het ontwerp toegevoegd.

In de verantwoording van een amendement bij het wetsontwerp³² lezen wij het volgende:

“Daar het de bedoeling was om de inning van solidariteitsbijdragen helemaal in overeenstemming te brengen met de Europese verordening 883/2004, werden tegelijkertijd de nodige aanpassingen aan de computerprogramma’s doorgevoerd teneinde de Belgische solidariteitsbijdragen te innen op buitenlandse pensioenen waarop dergelijke bijdragen geheven mogen worden. Om te vermijden dat de computerprogramma’s twee keer kort na elkaar zouden moeten worden aangepast, waardoor de goede werking van de pensioenadministraties in het gedrang zou kunnen worden gebracht, werd ook hier een deadline van 1 januari 2013 vooropgesteld. Zodoende konden alle aanpassingen in één keer ten uitvoer worden gebracht.

Door de terugwerkende kracht wordt ten slotte vermeden dat onterecht geïnde solidariteitsbijdragen achteraf nog zouden moeten worden herzien (controle van alle sinds 1 januari 2013 ingevorderde solidariteitsbijdragen en terugstorting van de ten onrechte geïnde solidariteitsbijdragen).”

In de praktijk had de RVP alle voorbereidingen getroffen om vanaf 1 januari 2013 de nieuwe regels toe te passen. De CDVU daarentegen heeft de nodige aanpassingen inzake solidariteitsbijdrage pas gedaan vanaf oktober 2013. Hij regulariseerde de dossiers in december 2013.

³¹ In Werken over de grens. België – Nederland. Sociaal- en fiscaalrechtelijke grensconflicten, Intersentia, 2011, p. 217 wordt gesteld: “Dus, voor alle duidelijkheid, gepensioneerden zijn in beginsel onderworpen aan de wetgeving van het woonland. Voor het specifieke socialezekerheidsrisico van ziekte heeft de EU-wetgever echter geopteerd voor afwijkende aanwijsregels die, zoals het Hof onlangs bevestigde in Van Delft, als *lex specialis*, en dus bij voorrang op de algemene aanwijsregels, moeten worden toegepast.”

³² Amendement Nr. 4 van mevrouw Wierinck bij het wetsontwerp tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 23 januari 2013, Doc 53 2570/002

De gepensioneerde of toekomstig gepensioneerde is geen nummer dat hij in eerste instantie moet meedelen. Het is een mens met zijn hoop en vrees. En heel belangrijk: het pensioen zal voor vele jaren zijn belangrijkste inkomen zijn.

CLAUDE KALBUSCH
Teamlid

In een antwoord op een parlementaire vraag³³ stelde de Minister van Pensioenen nog dat met de Europese Commissie was overeengekomen dat de ambtshalve terugbetaling slechts vanaf 2013 wordt uitgevoerd en dat inhoudingen voor de periode voorafgaand aan het jaar 2013 aan een voorafgaandelijk onderzoek onderworpen worden en slechts terugbetaald worden op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerde.

Vanuit het oogpunt van de gepensioneerde oogt dit alles niet echt fraai. Zo kreeg hij geen of onvoldoende informatie, werden de aanpassingen op verschillende data verricht naargelang het betrokken pensioenstelsel, waren er gespreide terugbetalingen en andere ongemakken.

³³ Vraag nr. 106 van mevrouw Veerle Wouters van 5 september 2013 – De solidariteitsbijdrage over het pensioen van een dubbelgepensioneerde - , *Vr. en Antw. Kamer*, 53 137 van 25 november 2013

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Ethias, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en andere

Sommige van deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst. Anderen enkel als toekennings- of betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

